

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Του

ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΤΕΓΙΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Θεσσαλονίκη 2019

Πίνακας περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	6
1.2 Σκοπός Μελέτης – Διάρθρωση κεφαλαίων.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	9
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	10
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	10
3.1 Η έννοια της ελεγκτικής.....	11
3.2 Οι βασικοί σκοποί του ελέγχου.....	12
3.3 Ιστορική αναδρομή του ελεγκτικού επαγγέλματος.....	13
3.4 Οι διακρίσεις στην ελεγκτική.....	15
3.5 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας – IFAC	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	20
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.....	20
4.1 Εσωτερικός Έλεγχος	20
4.2 Πλαίσιο Δραστηριοτήτων Εσωτερικού Ελέγχου	21
4.3 Βήματα διενέργειας Εσωτερικού Ελέγχου.....	23
4.3.1 Προκαταρκτική έρευνα.....	23
4.3.2 Σύνταξη προγράμματος Ελέγχου	25
4.3.3 Επιτόπια εργασία.....	25
4.3.4 Έκθεση ελέγχου.....	27
4.3.5 Μεταγενέστερες ενέργειες.....	27
4.4 Δικλίδες ασφαλείας στον εσωτερικό έλεγχο.....	28
4.5 Δειγματοληψία στον εσωτερικό έλεγχο.....	30
4.6 Διάκριση επαγγελματικού σκεπτικισμού και επαγγελματικής κρίσης.....	31
4.7 Ελεγκτική Απάτη.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	34
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	34
5.1 Εισαγωγή.....	34
5.2 Ορισμός και διάκριση Μικρομεσαίων επιχειρήσεων.....	35
5.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα μικρομεσαίων επιχειρήσεων.....	36

5.4 Εσωτερικός έλεγχος στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.....	38
5.5 Συμπεράσματα.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	41
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	41
6.1 Εσωτερικός έλεγχος πάγιων περιουσιακών στοιχείων	41
6.2 Εσωτερικός έλεγχος αποθεμάτων.....	43
6.3 Εσωτερικός έλεγχος χρεογράφων και απαιτήσεων	44
6.4 Εσωτερικός έλεγχος χρηματικών διαθέσιμων	46
6.5 Εσωτερικός έλεγχος καθαρής θέσης	47
6.6 Εσωτερικός έλεγχος μακροχρόνιων και βραχυχρόνιων υποχρεώσεων.....	49
6.7 Εσωτερικός έλεγχος εσόδων	50
6.8 Εσωτερικός έλεγχος εξόδων.....	52
6.9 Εσωτερικό έλεγχος των αμοιβών και εξόδων προσωπικού.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.....	54
Συμπεράσματα – Περιορισμοί – Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα.....	54
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	57
Ελληνική.....	57
Ξένα	57
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	58

**Αφιερωμένη στους γονείς μου,
και στην αδελφή μου
που είναι δίπλα μου σε κάθε στιγμή της ζωής μου!**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος για τις πολύτιμες γνώσεις που μου μετέδωσαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου, όπως επίσης και για την καθοδήγηση τους η οποία και υποκίνησε το ενδιαφέρον μου για περαιτέρω έρευνα και μελέτη των γνωστικών αντικειμένων της Ελεγκτικής Λογιστικής. Ιδιαίτερα θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου για την συμπαράσταση και στήριξη που μου προσέφερε κατά την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας μου. Να ευχαριστήσω την γραμματεία του μεταπτυχιακού προγράμματος για την βοήθεια και την ενημέρωση που μας παρείχε. Ακόμη ευχαριστώ θερμά τα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής που αφιέρωσαν χρόνο και γνώσεις για τον έλεγχο αυτής.

Τέλος, θερμές ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω στους γονείς μου για την ηθική και οικονομική στήριξη που μου προσέφεραν τόσο κατά την διάρκεια των προπτυχιακών όσο και κατά την διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτελεί η μελέτη και ανάλυση των εννοιών της ελεγκτικής και του εσωτερικού ελέγχου μέσα από τον προσδιορισμό και την καταγραφή των διαδικασιών που ακολουθούνται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες καλούνται να δραστηριοποιηθούν σε ένα περιβάλλον που συνεχώς μεταβάλλεται.

Στο πλαίσιο των ραγδαίων εξελίξεων που χαρακτηρίζουν την σημερινή εποχή τόσο σε εθνικό όσο και παγκόσμιο επίπεδο η επιβίωση και η επιτυχία μιας επιχείρησης απαιτεί διαρκή εγρήγορση, ευελιξία και προσαρμοστικότητα. Προκείμενου, λοιπόν, μία επιχείρηση να ανταπεξέλθει στο χάος των αλλαγών καθίσταται επιτακτική ανάγκη η δημιουργία και υιοθέτηση νέων, πρωτοπόρων λύσεων και μεθόδων για να ασκήσει αποτελεσματική διοίκηση. Παράλληλα, η οικονομική κρίση που βιώνει η παγκόσμια κοινότητα έχει πυροδοτήσει τον πολλαπλασιασμό των οικονομικών εγκλημάτων και δεδομένου της έλλειψης οργανωτικής υποδομής των επιχειρήσεων λόγω των ελάχιστων οικονομικών πόρων που διαθέτουν οι ίδιες έρχονται αντιμέτωπες με τεράστιους κινδύνους που απειλούν την ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα τους.

Την ίδια στιγμή, η ταχύτατη εξέλιξη της τεχνολογίας καθώς και η εμφάνιση των νέων αναδυόμενων αγορών (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία και Κίνα) οδηγούν τους επιχειρηματίες στην ανάληψη επιχειρηματικών ρίσκων με σκοπό να αποκτήσουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των άλλων επιχειρήσεων που ανήκουν στον ίδιο κλάδο. Μέσα σε αυτό το κλίμα, οι επιχειρηματίες επιδιώκοντας την απόκτηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος κι έρχονται αντιμέτωποι με προκλήσεις και

πειρασμούς που μπορεί να οδηγήσουν σε λάθη και σφάλματα, υπονομεύοντας την ορθή λειτουργία της επιχείρησης. Για την αποφυγή, πρόληψη και καταστολή τέτοιων δυσάρεστων φαινομένων καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η ελεγκτική η οποία θα επιχειρήσει να εξασφαλίσει τις απαραίτητες πληροφορίες και λύσεις καθορίζοντας τις κατάλληλες διαδικασίες μέσω μιας ανεξάρτητης και αμερόληπτης ελεγκτικής λειτουργίας.

Η διαδικασία αυτή ονομάζεται Εσωτερικός Έλεγχος, τον οποίο αναλαμβάνουν στελέχη της ίδιας της επιχείρησης που διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις. Ο Εσωτερικός Έλεγχος αποτελεί μια συμβουλευτική μορφή για τον πρόεδρο της διοίκησης, η οποία ασκεί έμμεση επίβλεψη όλων των ενεργειών και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της επιχείρησης.

Αφορμές για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος για τη διπλωματική μου εργασία αποτέλεσαν οι συζητήσεις που είχα με τον επιβλέποντα καθηγητή μου περί του θέματος αλλά και ενδιαφέρον για το ίδιο το μάθημα της ελεγκτικής και επαγγελματικής δεοντολογίας, που διδάχτηκα κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου.

1.2 Σκοπός Μελέτης – Διάρθρωση κεφαλαίων

Η παρούσα διπλωματική εργασία, λοιπόν, έχει ως σκοπό να εξηγήσει και να αποσαφηνίσει τις έννοιες της ελεγκτικής και του εσωτερικού ελέγχου, να καταγράψει τις κατάλληλες διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν καθώς και να τονίσει την θεμελιώδη σημασία και χρησιμότητα του εσωτερικού ελέγχου για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η εργασία δομείται πάνω σε επτά κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια εισαγωγή όπου αναφέρεται στον εσωτερικό έλεγχο και τους γενικότερους στόχους που θέλει να πετύχει η εργασία.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται μια περιληπτική αναφορά στη βιβλιογραφία, στις μελέτες που έχουν χρησιμοποιηθεί στην συγκεκριμένη διπλωματική και στα ευρήματα τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται αρχικά μια ανάλυση της έννοιας της ελεγκτικής, καθώς και στους βασικούς σκοπούς του ελέγχου. Στη συνέχεια γίνεται μια ιστορική αναδρομή του ελεγκτικού επαγγέλματος και αναλύονται οι διακρίσεις στην ελεγκτική. Τέλος γίνεται μια επεξήγηση στις θεμελιώδεις αρχές που οφείλουν να ακολουθούν οι ελεγκτές με βάση τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας – IFAC.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται μια ανάλυση του εσωτερικού ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα αναλύονται το πλαίσιο δραστηριοτήτων και τα βήματα διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου. Στη συνέχεια επεξηγούνται οι δικλίδες ασφαλείας και αναλύονται οι έννοιες του επαγγελματικού σκεπτικισμού και της επαγγελματικής κρίσης οι οποίες είναι απαραίτητες για να πραγματοποιηθεί η δειγματοληψία στον εσωτερικό έλεγχο. Ενώ στο τέλος του κεφαλαίου θα γίνει μια ανάλυση της ελεγκτικής απάτης.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, αναλύεται ο εσωτερικός έλεγχος στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Αρχικά γίνεται διάκριση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στη συνέχεια δίνονται οι ορισμοί τους. Ακόμα αναλύονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα τους και με βάση αυτά γίνεται επεξήγηση του σημαντικού ρόλου του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις αυτές. Στο τέλος του κεφαλαίου καταγράφονται τα συμπεράσματα.

Στο έκτο κεφάλαιο αναλύεται ο ρόλος καθώς και οι διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσει ο εσωτερικός ελεγκτής για τον έλεγχο των πιο σημαντικών λογιστικών ομάδων.

Στο τελευταίο κεφάλαιο αναλύονται τα συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας, ενώ γίνονται και κάποιες προτάσεις που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Δεν είναι λίγες οι έρευνες που έχουν ασχοληθεί στο παρελθόν με τον εσωτερικό έλεγχο και γενικότερα με την ελεγκτική. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν περιληπτικά η βιβλιογραφία και κάποιες έρευνες που έχουν χρησιμοποιηθεί στη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία.

Σύμφωνα με μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 1995 από τον Colbert J. και τον Alderman W. κατέληξαν στο ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν μια προσέγγιση για τον έλεγχο που βασίζεται στις διαδικασίες ή μια προσέγγιση που βασίζεται στους κινδύνους που υπάρχουν. Το συμπέρασμα που βγήκε από την έρευνα τους είναι ότι ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να εξετάζει τους κινδύνους της ελεγχόμενης επιχείρησης, κατά το σχεδιασμό της δέσμευσης. Με τον έλεγχο να είναι προσανατολισμένος πάνω στον κίνδυνο διασφαλίζεται ότι έχει δοθεί η δέουσα προσοχή στις πιο επικίνδυνες περιοχές, πράγμα που δεν εξασφαλίζεται αν ο έλεγχος είναι προσανατολισμένος στις διαδικασίες.

Το 2019 πραγματοποιήθηκε μια ακόμα έρευνα από τους Alias, Nawawi και Salin που αφορούσε θέματα επαγγελματικής δεοντολογίας των εσωτερικών ελεγκτών, που έπρεπε να πραγματοποιήσουν έλεγχο σε επιχειρήσεις οι οποίες ήταν συνδεδεμένες με την κυβέρνηση. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας κατέληξαν στο ότι το επίπεδο των εσωτερικών ελεγκτών ήταν πάρα πολύ υψηλό και σε θέματα αντικειμενικότητα και αμεροληψίας αλλά και σε θέματα ικανότητας. Δηλαδή ήταν εύκολο για αυτούς να αντιληφθούν αν υπάρχει κάποιου είδους απάτη.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2006 από τους Leung, Cooper, Allegrini, D'Onza, Poore, Melville και Sarens προσπάθησε να κάνει μια ανασκόπηση της πρόσφατης εσωτερικής ελεγκτικής βιβλιογραφίας στην Ευρώπη για να τεκμηριώσει πως αλλάζει η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με την ανάπτυξη που υπάρχει στις μέρες μας. Τα αποτελέσματα ήταν φυσικά τα αναμενόμενα ότι και οι εσωτερικοί ελεγκτές αναγκάστηκαν να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα και σε αυτό το μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Οι Ταχυνάκης και Ζαφειράκου εξέτασαν το 2007 το πόσο σημαντικό είναι να υπάρχει συνεργασία μεταξύ των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι στη χώρα μας το επίπεδο συνεργασίας θα μπορούσε να είναι υψηλότερο και σε περίπτωση που βελτιωθεί αυτή η σχέση θα γίνει και ακόμα πιο αποτελεσματικός ο έλεγχος.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2012 από τους Ali, Shanmugam και Che Haat είχε ως αντικείμενο τα ηλεκτρονικά συστήματα και τις νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούν πλέον οι επιχειρήσεις. Το συμπέρασμα αυτής της έρευνας είναι ότι οι εργαζόμενοι των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι πολύ λιγότερο ενημερωμένοι. Αυτό καθιστά πολύ μεγαλύτερη την πιθανότητα να πραγματοποιηθεί κάποια απάτη η οποία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα είναι πολύ πιο επιζήμια.

Τέλος, ακόμα μια έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί για τον εσωτερικό έλεγχο στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις έγινε από τους Ojala, Niskanen, Collis και Rajunen το 2014. Το αντικείμενο της έρευνας αυτής ήταν να εξακριβωθεί το πόσο σημαντική είναι η ύπαρξη του εσωτερικού ελεγκτή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Τα αποτελέσματα από τη μια πλευρά έδειξαν ότι η ύπαρξη του εσωτερικού ελεγκτή βοηθάει τους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων να έχουν μεγαλύτερη γνώση αλλά δεν υπάρχουν ουσιαστικές αποδείξεις ότι υπάρχουν πολλά οφέλη από την ύπαρξη του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει μια προσπάθεια για να αποσαφηνιστεί γενικότερα η έννοια της ελεγκτικής καθώς και το θεσμικό πλαίσιο. Πιο συγκεκριμένα θα αναλυθεί η έννοια της ελεγκτικής, οι βασικοί της σκοποί καθώς και οι διακρίσεις της.

Στη συνέχεια θα γίνει μια ιστορική αναδρομή για το πώς έφτασε στη σημερινή της μορφή, ενώ τέλος θα γίνει αναφορά και στον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας.

3.1 Η έννοια της ελεγκτικής

Η ανάπτυξη και η επέκταση των επιχειρήσεων σε συνδυασμό με την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων δημιούργησε την ανάγκη δημιουργίας νέων μορφών εταιρικής συνεργασίας. Μια τέτοια συνεργασία μπορεί να συνιστά η ανάθεση της διαχείρισης εταιρικών υποθέσεων από τη διοίκηση σε τρίτα πρόσωπα που δεν διαθέτουν κανέναν κεφαλαιακό δεσμό με την εταιρεία. Αυτές οι μορφές συνεργασίας οδήγησαν τις επιχειρήσεις στο σημείο να δημιουργήσουν ένα ολοκληρωμένο σύστημα παροχής πληροφοριών το οποίο οφείλει να είναι δυναμικό και συνεχώς αναπτυσσόμενο στο πέρασμα του χρόνου. Η ορθή τήρηση των κανόνων και των αρχών αυτού του συστήματος εξασφαλίζει την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων. Η παρακολούθηση και ο έλεγχος τήρησής του, αποτελεί έναν ανεξάρτητο κλάδο της λογιστικής, την Ελεγκτική.

Η Ελεγκτική είναι ένας από τους πιο σημαντικούς κλάδους της λογιστικής επιστήμης. Ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων που αφορούν την ομαλή διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων. Αντικείμενο της συνιστά ο έλεγχος των διαδικασιών και των μεθόδων που εφαρμόστηκαν από την επιχείρηση κατά τη διάρκεια του διαχειριστικού έτους. Οι κανόνες, οι αρχές και οι ενέργειες που ακολουθεί ο ελεγκτής κατά την άσκηση των ελεγκτικών του καθηκόντων στις ελεγχόμενες επιχειρήσεις που συντάσσουν χρηματοοικονομικές καταστάσεις, προσδιορίζονται από τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ).¹

Σύμφωνα με την Αμερικάνικη Ένωση Λογιστικής ορίζεται η ελεγκτική ως «μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων, που αφορούν σε πιστοποιήσεις οικονομικών ενεργειών και γεγονότων, με σκοπό την εξακρίβωση του βαθμού ανταπόκρισης μεταξύ αυτών των

---

¹ Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

πιστοποιήσεων και των προκαθορισμένων κριτηρίων για τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων σε ενδιαφερόμενους χρήστες.»

3.2 Οι βασικοί σκοποί του ελέγχου

Οι βασικοί σκοποί του ελέγχου είναι οι εξής:

- Ο εντοπισμός και η πρόληψη ηθελημένων ή αθέλητων λογιστικών λαθών
- Η διερεύνηση, η αποκάλυψη και η καταστολή ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων ως προς τις διαδικασίες
- Η έγκριση, η ανάλυση και ο σχολιασμός της ακρίβειας και πιστότητας των διαφόρων οικονομικών καταστάσεων στο σύνολό τους
- Η αξιολόγηση της σύνταξης και της παράθεσης διαφόρων επιμέρους σημείων των οικονομικών καταστάσεων, που συνήθως αποτελούν ενδιαφέροντα και κατατοπιστικά στοιχεία για την πορεία και τις τάσεις που επικρατούν μέσα στην επιχείρηση
- Η πιστοποίηση της επάρκειας ή ανεπάρκειας της διαχρονικής κατάρτισης των κάθε είδους αριθμοδεικτών για την εξαγωγή των ανάλογων χρήσιμων συμπερασμάτων
- Η επισήμανση των ατελειών και ο καθορισμός των αδυναμιών στο όλο κύκλωμα της επιχειρηματικής και διαχειριστικής απεικόνισης
- Η στάθμιση των πιθανοτήτων ικανοποίησης των κάθε λογής απαιτήσεων της επιχείρησης, προκειμένου να υπολογιστούν οι πιθανές επισφάλειες και να γίνει έτσι δυνατός ο σχηματισμός των σωστών προβλέψεων²

---

² Τσακλαγκάνος Α. (2001), «Ελεγκτική», Εκδόσεις Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη

3.3 Ιστορική αναδρομή του ελεγκτικού επαγγέλματος

Το ελεγκτικό επάγγελμα εντοπίζεται ήδη από τα αρχαία χρόνια. Συγκεκριμένα, οι άνθρωποι των προϊστορικών χρόνων κατά την πραγματοποίηση των συναλλαγών τους χρησιμοποιούσαν ένα σύστημα καταγραφής δοσοληψιών. Έκαναν υποτυπώδεις εγγραφές πάνω σε ξύλα ή πέτρινες πλάκες λόγω της ανάγκης παρακολούθησης και καταγραφής των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων που προέκυπταν καθημερινά. Καθώς, όμως, το εμπόριο αναπτυσσόταν εμφανίστηκε η ανάγκη ύπαρξης ενός συστήματος, το οποίο θα διευκόλυνε και θα εξασφάλιζε την ορθότητα των συναλλαγών.

Οι πρώτες ενδείξεις ότι η Ελεγκτική εμφανίστηκε στη ζωή των ανθρώπων ανιχνεύονται στους Νινευίτες, ήδη από το 3000 π.Χ. Συγκεκριμένα, την περίοδο εκείνη, για να θεωρηθεί μια συναλλαγή νόμιμη, όφειλε ο γραμματέας να καταγράψει τη συναλλαγή πάνω σε πέτρινες πλάκες και να βάλει την υπογραφή του.

Λίγα χρόνια αργότερα, στην Αίγυπτο, επανήλθε το επάγγελμα του ελεγκτή στο πρόσωπο των γραφέων. Οι γραφείς, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, εκτός από τις γραφειοκρατικές εργασίες, είχαν υποχρέωση να ελέγχουν τις προβλέψεις των φόρων και να εντοπίζουν οικονομικά λάθη ή απάτες εκούσιες ή ακούσιες που μπορεί να διαπράττονταν.

Αργότερα, η Ελεγκτική έκανε την εμφάνισή της για πρώτη φορά στην Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στην Αθήνα, κατά την εποχή του Περικλή. Στην αρχαία Αθήνα, κατά την εποχή εκείνη, είχε δημιουργηθεί ένα σώμα-συνέδριο λογιστών το οποίο ήταν υπεύθυνο για την επίβλεψη και την παρακολούθηση των οικονομικών δεδομένων του αθηναϊκού κράτους. Εκτός από αυτό, δραστηριοποιούνταν και ένα σώμα ελεγκτών το οποίο είχε αναλάβει την ευθύνη για τον έλεγχο της περιουσιακής-οικονομικής κατάστασης των αρχόντων τη στιγμή που εγκατέλειπαν το αξίωμα τους.

Την περίοδο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας αποκαλύφθηκε για πρώτη φορά ένα οργανωμένο σύστημα ελέγχου. Σύμφωνα με αυτό το σύστημα, όλες οι συναλλαγές που πραγματοποιούνταν καταγράφονταν αναλυτικά και με συστηματικό τρόπο καθώς επίσης τα έσοδα και έξοδα αυτών. Παράλληλα, προκειμένου να δοθεί

έγκριση για αποταμίευση ενός ορισμένου ποσού απαιτούνταν η πλήρης γνώση και έγκριση του δικαστή όλων των στοιχείων του δανειστή. Εξαιτίας αυτής της κατάστασης, οι πολίτες, πολύ συχνά κατέφευγαν στη φοροδιαφυγή. Για την καταστολή του φαινομένου αυτού, ιδρύθηκε μια επιτροπή ελέγχου της φορολογίας και του εισοδήματος των πολιτών.

Μετά την περίοδο του Μεσαίωνα, η Ελεγκτική αναδεικνύεται στην Αγγλία και την Ιταλία, εξαιτίας της πτώσης της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Εκείνη την περίοδο, ουσιαστικά, εφαρμόστηκαν για πρώτη φορά οι λογιστικοί κανόνες και κατεγράφησαν λογιστικές εγγραφές λόγω της ανάγκης παρακολούθησης και ελέγχου των τραπεζών.

Η εμφάνιση της Ελεγκτικής διαδικασίας με τη μορφή που έχει σήμερα σημειώθηκε τον 19ο αιώνα κατά τη διάρκεια της βιομηχανικής επανάστασης. Το 1844 ήταν ένα αξιοσημείωτο έτος που επηρέασε σημαντικά την ελεγκτική επιστήμη. Το έτος αυτό, καθορίστηκε, με ισχύ νόμου πλέον, ο υποχρεωτικός έλεγχος των Ανώνυμων Εταιριών (ΑΕ) καθώς και η υποχρεωτική υπαγωγή των επιχειρήσεων στην επίσημη διαδικασία εγγραφής προκειμένου να θεωρηθούν αυτές εταιρείες. Αμέσως μετά, ακολούθησε η θέσπιση νέων νόμων που με σκοπό να εξασφαλιστεί και να διαφυλαχθεί η ανεξαρτησία των ελεγκτών. Το 1976 και 1989 έγινε προσπάθεια αναθεώρησης των νόμων αυτών, κυρίως με προσθήκες και τροπολογίες προκειμένου να βελτιωθεί το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο που αφορούσε την ελεγκτική.

Η εξέλιξη της ελεγκτικής στη σύγχρονη Ελλάδα ακολούθησε την εξής πορεία: το 1920 καθιερώθηκε ο θεσμός του ελεγκτή στις Ανώνυμες Εταιρίες, ενώ το 1932 έγινε η σύσταση του Σώματος Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ). Αρκετά χρόνια αργότερα, εξαιτίας κυρίως της κακής οικονομικής κατάστασης της τότε εποχής πραγματοποιήθηκε, το 1954, η ουσιαστική ίδρυση του ΣΟΛ οπότε και ξεκίνησε η οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Κατόπιν, ο οργανισμός αυτός ξεκίνησε να στελεχώνεται από άτομα με επαγγελματική κατάρτιση που κατείχαν τις απαραίτητες γνώσεις και τα εφόδια για να διασφαλίσουν επαρκή και ορθό έλεγχο. Εν συνεχεία, θεσπίστηκαν νέοι νόμοι που προσδιόρισαν και αποσαφήνισαν τις ευθύνες του ελεγκτή και επιχειρήσαν να θωρακίσουν την αντικειμενικότητα της κρίσης του και την αμεροληψία του. Για παράδειγμα, ένας τέτοιος νόμος ήταν αυτός που επιτρέπει έναν ελεγκτή να αναλάβει τον έλεγχο μιας εταιρείας μέχρι 5 χρόνια. Μέσω του νόμου

αυτού, επιχειρήθηκε να αποτραπεί η δημιουργία και καλλιέργεια διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ του ελεγκτή και των στελεχών της διοίκησης της εταιρείας. Σήμερα, το ΣΟΛ έχει καταργηθεί και οι έλεγχοι διενεργούνται από ελεγκτικές εταιρίες, ενώ παράλληλα με την ίδρυση του Εποπτικού Συμβουλίου ενισχύεται η πληρότητα και η ορθότητα του ελέγχου αυτού προς αποφυγήν λαθών ή πιθανών απατών από τις εταιρίες αυτές.³

3.4 Οι διακρίσεις στην ελεγκτική

Οι έλεγχοι διαφέρουν από εταιρεία σε εταιρεία. Η σημαντικότερη διάκριση μεταξύ των ελέγχων έχει να κάνει με την εξάρτηση του προσώπου από την ελεγχόμενη επιχείρηση. Ανάλογα με αυτό το κριτήριο υπάρχουν τρεις κατηγορίες ελέγχου, ο εσωτερικός και ο εξωτερικός και ο κρατικός.

«Εξωτερικός έλεγχος καλείται ο διενεργούμενος από πρόσωπο (φυσικό ή νομικό) που δεν έχει εξαρτημένη σχέση εργασίας με την εταιρεία, δεν σχετίζεται οικονομικά με αυτήν ούτε, με τους μετόχους ή άτομα της διοίκησης αυτής, έχει λάβει άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, στις περιπτώσεις που απαιτείται, και διαθέτει τα προβλεπόμενα αυξημένα προσόντα (εχέγγυα εντιμότητας, επάρκεια αναγκαίων θεωρητικών γνώσεων).

Εσωτερικός έλεγχος καλείται ο διενεργούμενος από πρόσωπο που διαθέτει επιστημονικά και επαγγελματικά προσόντα γνώσης και εμπειρίας, αλλά έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου της ελεγχόμενης εταιρείας και ταυτόχρονα σχετίζεται άμεσα με τα άτομα και τα στελέχη που καθορίζουν την πορεία της. Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να υπακούσει στην εσωτερικό κανονισμό και υποδείξεις της διοίκησης της εταιρείας, οι οποίες μπορεί να αποκλίνουν από τα γενικά ελεγκτικά πρότυπα.»⁴

---

³ Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

⁴ Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

Μια άλλη οπτική αναφέρει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές επιλέγουν μια προσέγγιση του ελέγχου, εξετάζοντας την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα. Ουσιαστικά, οι εσωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν μια από τις δύο προσεγγίσεις για να αποκτήσουν μια στρατηγική ελέγχου: μια προσέγγιση που βασίζεται στις διαδικασίες ή μια προσέγγιση στον κίνδυνο.

Στην προσέγγιση με γνώμονα τις διαδικασίες, ο εσωτερικός ελεγκτής επιλέγει τις ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να εκτελεστούν, καθορίζει την έκταση των δοκιμών, και αποφασίζει πότε εφαρμόζονται οι διαδικασίες. Η φύση, ο χρόνος και η έκταση των δοκιμών αποφασίζονται χωρίς να λαμβάνονται πλήρως υπόψη οι κίνδυνοι που μπορεί να υπάρχουν. Αντίθετα, μια προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο συνεπάγεται την εκτίμηση, κατά τη διάρκεια των σταδίων σχεδιασμού, των διαφόρων κινδύνων σε κάθε τομέα ελέγχου. Οι συγκεκριμένες διαδικασίες ελέγχου τίθενται μόνο μετά από εξέταση των κινδύνων. Επειδή μια προσέγγιση με γνώμονα τον κίνδυνο επικεντρώνει τις προσπάθειες του εσωτερικού ελεγκτή σε περιοχές με σχετικά μεγαλύτερη πιθανότητα κινδύνου, είναι γενικά πιο αποτελεσματική (δηλαδή καλύτερη εντοπισμός σφαλμάτων) και αποτελεσματική (δηλαδή επικεντρώνεται σε περιοχές με σχετικά μεγαλύτερο κίνδυνο) από την προσέγγιση που βασίζεται στις διαδικασίες. Για να χρησιμοποιήσει την προσέγγιση που βασίζεται στον κίνδυνο, ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να χρησιμοποιεί ένα μοντέλο κινδύνου ελέγχου για την εκτίμηση του κινδύνου.

Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να εξετάζει τους κινδύνους που σχετίζονται με την συγκεκριμένη ελεγχόμενη εταιρεία κατά τον σχεδιασμό της δέσμευσης. Είναι ίσως ευκολότερο να χρησιμοποιηθούν παρόμοιες διαδικασίες σε κάθε έλεγχο ή να χρησιμοποιηθεί το προηγούμενο πρόγραμμα ελέγχου κατά την ανάπτυξη του τρέχοντος προγράμματος. Ωστόσο, μια προσέγγιση που βασίζεται στις διαδικασίες δεν αφορά κατ'ανάγκη τις πιο επικίνδυνες περιοχές της δέσμευσης. Μόνο με τη χρήση μιας προσέγγισης με γνώμονα τον κίνδυνο, στην οποία λαμβάνονται υπόψη οι στόχοι της δέσμευσης, οι ισχυρισμοί του ελεγχόμενου και οι κίνδυνοι του, μπορεί να διασφαλιστεί στον εσωτερικό ελεγκτή ότι έχει δοθεί η δέουσα προσοχή στις επικίνδυνες περιοχές και στην αποτελεσματικότερη και αποδοτική μπορεί να γίνει έλεγχος.⁵

---

⁵ Colbert J. and Alderman W. (1995), "A risk-driven approach to the internal audit", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 10, No 2, pp. 38-44

Σε ότι έχει να κάνει με τον κρατικό έλεγχο, είναι ουσιαστικά έλεγχοι που γίνονται από κρατικούς οργανισμούς και σκοπός τους είναι η επιχείρηση να συμβαδίζει με τις υπάρχουσες φορολογικές διατάξεις της εκάστοτε χώρας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου ελέγχου είναι ο φορολογικός έλεγχος που τον εφαρμόζει η εφορία και σκοπός του είναι να επιβεβαιώσει ότι όλα τα εισοδήματα της επιχείρησης φορολογούνται σωστά.

3.5 Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας – IFAC

Στις ημέρες μας είναι μείζονος σημασίας η ύπαρξη ενός κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας με βάση τον οποίο διαμορφώνονται οι διάφορες αρχές που διέπουν το ελεγκτικό επάγγελμα. Ένας τέτοιος κώδικας είναι ο κώδικας επαγγελματικής δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants – IFAC). Αυτός ο κώδικας δεοντολογίας εμπεριέχει θεμελιώδεις αρχές τις οποίες οφείλουν να τηρούν όλοι οι επαγγελματίες ελεγκτές. Οι αρχές αυτές είναι η ακεραιότητα (integrity), η αντικειμενικότητα (objectivity), η εμπιστευτικότητα (confidentiality), η επαγγελματική συμπεριφορά (professional behavior), η επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια (professional competence and due care) και τέλος τα τεχνικά και επαγγελματικά κριτήρια (technical and professional standards).

Πιο συγκεκριμένα, για να λειτουργεί με ακεραιότητα, ένας ελεγκτής οφείλει να είναι ευθύς, έντιμος και ειλικρινής στις επαγγελματικές υπηρεσίες που παρέχει στους πελάτες του. Ο ελεγκτής χρειάζεται να αποτρέψει οποιαδήποτε ανάμιξη του ονόματος του σε έκθεση, δήλωση ή άλλες πληροφορίες όταν μάλιστα ο ίδιος δεν είναι βέβαιος για την εγκυρότητα του περιεχομένου της. Ένας ελεγκτής οφείλει πρώτα να διενεργήσει ο ίδιος τον έλεγχο που ορίστηκε να πραγματοποιηθεί και κατόπιν εφόσον έχει τα κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια να προχωρήσει στην οριστικοποίηση της τελικής του έκθεσης.

Ιδιαίτερα σημαντική αρχή είναι αυτή της αντικειμενικότητας. Ένας επαγγελματίας ελεγκτής οφείλει να είναι αμερόληπτος και δίκαιος και να μην επιτρέπει προκαταλήψεις, σύγκρουση συμφερόντων ή παρέμβαση τρίτων να

επηρεάζουν την επαγγελματική του κρίση. Για να είναι ένας ελεγκτής αμερόληπτος σημαίνει πως ταυτόχρονα είναι και αντικειμενικός και για να το καταφέρει αυτό οφείλει να αποφεύγει κάποιες καταστάσεις. Τέτοιες καταστάσεις είναι το οικονομικό συμφέρον που θα μπορούσε να έχει ένας ελεγκτής από την ελεγχόμενη εταιρεία με βάση το αποτέλεσμα του ελέγχου. Επίσης τέτοια κατάσταση θα μπορούσε να είναι και η μόνιμη συνεργασία των ελεγκτικών εταιριών με τα διοικητικά στελέχη της ελεγχόμενης εταιρείας. Ο νόμος ορίζει ότι ο ελεγκτής πρέπει να αλλάζει ανά 5 χρόνια για την αποφυγή αυτής της κατάστασης.⁶ Με αυτόν το νόμο αποφεύγεται και η οικειότητα και η εμπιστοσύνη που μπορεί να προκύψει με το πέρασ των χρόνων μεταξύ του ελεγκτή και των διοικητικών στελεχών της ελεγχόμενης οντότητας. Ενώ τέλος η αντικειμενικότητα του ελεγκτή μπορεί να ταλανιστεί από τον εκφοβισμό, δηλαδή το ενδεχόμενο ο ελεγκτής να λάβει απειλές για τη ζωή του ή της οικογενείας του για να μην πει ελεύθερα τη γνώμη του.⁷

Επιπρόσθετα σε ότι έχει να κάνει με την αρχή της εμπιστευτικότητας, ο ελεγκτής οφείλει να σέβεται της απόρρητες πληροφορίες που θα λάβει κατά τη διάρκεια του ελέγχου όπως για παράδειγμα τα σχέδια της εταιρείας για το μέλλον. Αυτές τις πληροφορίες που θα λάβει έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει μόνο σε περίπτωση που έχει νόμιμο ή επαγγελματικό δικαίωμα ή καθήκον να τις αποκαλύψει.

Ακόμα με την θεμελιώδη αρχή της επαγγελματικής συμπεριφοράς ο ελεγκτής, οφείλει να ακολουθεί τη νομοθεσία στην εφαρμογή του ελέγχου και να αποφεύγει τις συμπεριφορές που μπορεί να προκαλέσουν δυσφήμιση του επαγγέλματος. Δεν πρέπει δηλαδή να προωθούν τον εαυτό τους μειώνοντας τις υπηρεσίες άλλων συναδέλφων ή χρησιμοποιώντας ψεύτικους ισχυρισμούς για τις ικανότητες τους και για την υπάρχουσα εμπειρία τους πάνω στο χώρο της ελεγκτικής.

Παράλληλα σχετικά με τη θεμελιώδη αρχή της επαγγελματικής επάρκειας και επιμέλειας ο ελεγκτής οφείλει συνεχώς να ενημερώνεται. Λόγω των πολύ συχνών αλλαγών που πραγματοποιούνται στη χώρα μας, ο ελεγκτής οφείλει να παρακολουθεί τις εξελίξεις στη νομοθεσία και να εφαρμόζει τις υπηρεσίες του αναλόγως με τα ισχύοντα λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα. Με τον τρόπο αυτό οι υπηρεσίες του θα παραμείνουν σε υψηλό επίπεδο και ταυτόχρονα θα είναι ανταγωνιστικές.

---

⁶ <http://www.dsnet.gr>

⁷ Ντζανάτος Δ. (2009), «Ο έλεγχος ως μηχανισμός αρνητικής εντροπίας», τόμος Α-Β, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα

Κλείνοντας, σε ότι έχει να κάνει με την θεμελιώδη αρχή των τεχνικών και επαγγελματικών κριτηρίων, ο ελεγκτής υποχρεούται να εκτελεί με συνέπεια και δεξιότητα τις οδηγίες της ελεγχόμενης επιχείρησης στο βαθμό φυσικά που δεν καταπατείται η αντικειμενικότητα και η ανεξαρτησία του. Συνάμα όμως πρέπει να συμμορφώνεται και με τα τεχνικά και επαγγελματικά κριτήρια του Σώματος που υπηρετεί.⁸⁹

Σχετικά με τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας έχουν γραφτεί αρκετά ενδιαφέρουσες μελέτες. Μια από αυτές τις μελέτες έχει να κάνει με τα θέματα δεοντολογίας σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις με την κυβέρνηση (GLC). Σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης ήταν να προσδιοριστούν τα επίπεδα επαγγελματικής επάρκειας που απέκτησαν οι εσωτερικοί ελεγκτές για την ανίχνευση της ανήθικης συμπεριφοράς, να αξιολογηθεί η θέση των εσωτερικών ελεγκτών σχετικά με την αντικειμενικότητα και ακεραιότητα στην αντιμετώπιση της ανήθικης συμπεριφοράς και να εξεταστεί η έκταση της συνειδητοποίησης τους σε θέματα δεοντολογίας σε εταιρείες συνδεδεμένες με την κυβέρνηση. Η μελέτη αυτή διαπίστωσε ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές των GLC είχαν υψηλό επίπεδο ικανότητας για την εκτέλεση των ελεγκτικών υποχρεώσεων και ήταν σε θέση να ανιχνεύσουν ανήθικες πρακτικές στις εταιρείες. Η πλειοψηφία των εσωτερικών ελεγκτών είχε επίσης υψηλό επίπεδο αντικειμενικότητας και ακεραιότητας όταν αντιμετώπιζε ανήθικη συμπεριφορά κατά τη διάρκεια των ελεγκτικών υποχρεώσεων. Ωστόσο, η μελέτη αυτή περιορίζεται στους εσωτερικούς ελεγκτές σε GLC, ενώ τα ερωτήματα της έρευνας περιορίζονται στα στοιχεία της ακεραιότητας, της αντικειμενικότητας και των επαγγελματικών ικανοτήτων των εσωτερικών ελεγκτών.¹⁰

---

⁸ Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

⁹ Λουμιώτης, Β. – Τζίφας, Β. (2018), « Βασικές οδηγίες εφαρμογής Διεθνών προτύπων ελέγχου (ΔΠΕ)», Εκδόσεις Ινστιτούτο Εκ. ΣΟΕΛ, Αθήνα

¹⁰ Alias, N. , Nawawi, A. , and Salin, A. , (2019), “Internal auditor’s compliance to code of ethics”, Journal of Financial crime, Vol. 26, No 1, pp. 179-194

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

4.1 Εσωτερικός Έλεγχος

Όπως έχει αναφερθεί και στο προηγούμενο κεφάλαιο, μια από τις πιο σημαντικές κατηγορίες ελέγχου είναι ο εσωτερικός έλεγχος. Μετά από έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2006, το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (ΙΙΑ) προσπαθεί να κατανοήσει καλύτερα την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της εσωτερικής ελεγκτικής πρακτικής σε ολόκληρο τον κόσμο. Σκοπός αυτής της ανασκόπησης της πρόσφατης εσωτερικής ελεγκτικής βιβλιογραφίας στην Ευρώπη είναι να τεκμηριώσει πώς αλλάζει η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου ως ανταπόκριση στις μεταβολές των παγκόσμιων επιχειρηματικών πρακτικών. Η βιβλιογραφία υποδεικνύει αλλαγές στις δραστηριότητες των εσωτερικών ελεγκτών. Η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των επιχειρηματικών συναλλαγών, ένα δυναμικό ρυθμιστικό περιβάλλον στην Ευρώπη και η σημαντική πρόοδος στην τεχνολογία της πληροφορίας είχαν ως αποτέλεσμα ευκαιρίες και προκλήσεις για τους εσωτερικούς ελεγκτές. Παρόλο που το 2004 η ΙΙΑ ανταποκρίθηκε στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον του οργανισμού με την ενημέρωση του πλαισίου των επαγγελματικών πρακτικών, χρειάζεται να καταβληθεί περισσότερη προσπάθεια για την προετοιμασία των εσωτερικών ελεγκτών για την εκτεταμένη δέσμη δεξιοτήτων και γνώσεων που απαιτούνται για τη διενέργεια ελέγχων του μέλλοντος.¹¹

Στη σύγχρονη εποχή, οι επιχειρήσεις διαμορφώνονται και αναπτύσσονται με ταχύτετους ρυθμούς, εξαιτίας της ανάγκης τους να παραμείνουν ανταγωνιστικές σε ένα συνεχώς εναλλασσόμενο περιβάλλον. Όπως είναι λογικό, είναι εκ των πραγμάτων και τεχνικά αδύνατο η διοίκηση της επιχείρησης να μπορεί και να επιβλέπει επαρκώς και άμεσα όλα τα τμήματα. Για το λόγο αυτό αποτελεί αδήριτη

---

¹¹ Leung, P. , Cooper, B. , Allegrini, M. D’Onza, G. , Poope, L. , Melville R. , and Sarens, G. , (2006), “ The European literature review on internal auditing” , Managerial Auditing Journal, Vol. 21 No 8, pp.845-853

ανάγκη η διαμόρφωση ενός τμήματος το οποίο θα είναι σε πρώτο βαθμό επιφορτισμένο με την επίβλεψη και την ανάλυση των δεδομένων και σε δεύτερο βαθμό θα είναι αρμόδιο για την ενημέρωση του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας. Το τμήμα αυτό ονομάζεται εσωτερικός έλεγχος ή αλλιώς το σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Ο εσωτερικός ελεγκτής πρόκειται για ένα στέλεχος που ανήκει στην ίδια την επιχείρηση ή τον οργανισμό και ο οποίος είναι υποχρεωμένος να γνωρίζει το σκοπό αλλά και τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Ουσιαστικά, ο σκοπός αυτός συνίσταται στην πρόβλεψη των κινδύνων που ενδέχεται να υπάρξουν, παρέχοντας στα αρμόδια όργανα του κάθε τμήματος ακριβή λογιστικά στοιχεία καθιστώντας τους με αυτό τον τρόπο σε συνεχή επαγρύπνηση και ετοιμότητα για τη διαχείριση του ρίσκου.¹²

Παράλληλα, είναι σημαντικό να αναφερθεί η ανάγκη για τη σχέση συνεργασίας μεταξύ των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών στην παραγωγή αλλά και τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης εταιρείας. Κατόπιν έρευνας που διεξήχθη, διαμορφώθηκε το συμπέρασμα ότι στην χώρα μας το επίπεδο της συνεργασίας μεταξύ των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών θα μπορούσε να είναι υψηλότερο. Σε περίπτωση, λοιπόν, που ισχυροποιηθεί αυτή η σχέση συνεργασίας, ταυτόχρονα θα αυξηθεί και η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου.¹³

4.2 Πλαίσιο Δραστηριοτήτων Εσωτερικού Ελέγχου

---

¹² Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

¹³ Ταχυνάκης, Π. και Ζαφειράκου, Η. (2007). Ο εσωτερικός έλεγχος των ελληνικών επιχειρήσεων: Εμπειρική προσέγγιση, Σπουδαί, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 57(1) σελ. 58-79

Ο βασικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η διαπίστωση για το κατά πόσο οι στόχοι που έχουν ανατεθεί από το διοικητικό συμβούλιο επιτυγχάνονται ικανοποιητικά. Στο πλαίσιο του ελέγχου του εσωτερικού ελεγκτή θα πρέπει να υπάρχουν και διάφορες διαβεβαιώσεις.

Αρχικά μια τέτοια διαβεβαίωση είναι η αξιοπιστία και η ειλικρίνεια της πληροφόρησης που έχει από τη διοίκηση. Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει όχι μόνο να ελέγχει την αξιοπιστία και την ειλικρίνεια των πληροφοριών που έχει στη διάθεση του αλλά να κρίνει και την καταλληλότητα των μέσων που έχουν χρησιμοποιηθεί για την έκδοση αυτών των πληροφοριών.

Επιπλέον, ο εσωτερικός ελεγκτής έχει καθήκον να εξετάζει την ορθή τήρηση και συμμόρφωση όλων των διαδικασιών της επιχείρησης στους νόμους, τους κανονισμούς, τις οδηγίες και τα σχέδια δράσης. Τυχόν παρασπονδίες μπορεί να επιδράσουν αρνητικά, στη λειτουργία της επιχείρησης, αλλά και στην πληροφόρηση που υπάρχει μέσα στην επιχείρηση.

Επιπρόσθετα, ο εσωτερικός ελεγκτής έχει ευθύνη για την επιβεβαίωση ύπαρξης όλων των περιουσιακών στοιχείων που έχουν καταγραφεί στα βιβλία της εταιρείας μέσω καταμετρήσεων ή άλλων μεθόδων και παράλληλα οφείλει να αξιολογεί την επάρκεια των μέσων καταγραφής αυτών των περιουσιακών στοιχείων. Όσον αφορά τους οικονομικούς πόρους της επιχείρησης, ο ελεγκτής απαιτείται να προβεί σε εκτίμηση του βαθμού ορθότητας και αποτελεσματικότητας της αξιοποίησης των πόρων δίχως να γίνεται κατασπατάληση.

Ο εσωτερικός έλεγχος αναλαμβάνει αυξημένη ευθύνη για την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της οντότητας ως υπηρεσία προς τη διοίκηση και το διοικητικό συμβούλιο. Η επισκόπηση διασφάλισης ποιότητας είναι η διαδικασία μέσω της οποίας αποκτάται η βεβαιότητα ότι η εργασία του τμήματος εσωτερικού ελέγχου διεξάγεται σύμφωνα με τα Πρότυπα Επαγγελματικής Πρακτικής Εσωτερικού Ελέγχου. Παρόλο που δεν πραγματοποιούνται όλες οι ανασκοπήσεις οργανισμών που διενεργούν ελέγχους διασφάλισης ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου, οι οργανώσεις που εκτελούν τέτοιες, επωφελούνται από αυτές. Στην πράξη χρησιμοποιούνται

διάφορες μέθοδοι για την πραγματοποίηση εσωτερικών και εξωτερικών αξιολογήσεων διασφάλισης της ποιότητας.¹⁴

Τέλος, αφού ο ελεγκτής παράσχει τις απαραίτητες διαβεβαιώσεις που απαιτούνται, μπορεί να επιβεβαιώσει με ασφάλεια αν τα αποτελέσματα που έχει κατορθώσει η επιχείρηση πληρούν τους στόχους που είχαν τεθεί εξ αρχής.¹⁵

4.3 Βήματα διενέργειας Εσωτερικού Ελέγχου

4.3.1 Προκαταρκτική έρευνα

Το πρώτο βήμα για τη διενέργεια του Εσωτερικού Ελέγχου αφορά την προκαταρκτική έρευνα. Ουσιαστικά στην προκαταρκτική έρευνα ο ελεγκτής συλλέγει όλα τα απαραίτητα στοιχεία που θα χρησιμοποιήσει για να διενεργήσει τον έλεγχο. Για να διεξαχθεί αυτή η προκαταρκτική έρευνα ακολουθούνται ορισμένα βήματα, ορισμένα εκ των οποίων δύναται να παραλειφθούν στην περίπτωση που ο έλεγχος της εταιρείας δεν διενεργείται για πρώτη φορά.

Αρχικά, σε πρώτο στάδιο είναι αναγκαίο να γίνει μια προετοιμασία, να προβεί, δηλαδή, ο ελεγκτής στο άνοιγμα ή την ενημέρωση του μόνιμου φακέλου. Στη συνέχεια, διαβάζονται τα προηγούμενα φύλλα εργασίας και οι προηγούμενες εκθέσεις ελέγχου. Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να αποσαφηνιστεί η έννοια των φύλλων εργασίας ελέγχου. «Τα φύλλα εργασίας αποτελούν το αποδεικτικό υλικό, το οποίο στηρίζει τα ευρήματα και τα συμπεράσματα του ελέγχου και επιλύει αρκετές αμφιβολίες που τυχόν ανακύπτουν σχετικά με τα ευρήματα.»¹⁶ Κατόπιν, αξιολογείται το επίπεδο της οργάνωσης της επιχείρησης, το οποίο θα ελεγχθεί μέσα από διάφορες ενέργειες όπως είναι τα οργανογράμματα και φυλλάδια στα οποία καθορίζονται οι

---

¹⁴ J.M.P. Venter, R. du Bruyn (2002), " Reviewing the internal auditing function: Processes and Procedures.", Meditori accountancy research Vol.10 pp.227-241

¹⁵ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

¹⁶ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

ευθύνες του κάθε μέλους της επιχείρησης. Τέλος, διαμορφώνονται καταστάσεις υπενθύμισης, οι οποίες θα διευκολύνουν τον ελεγκτή να θυμάται τις ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιήσει ή αυτές που ήδη έχει εκτελέσει.

Στη συνέχεια, το επόμενο βήμα αποτελεί η δημιουργία ερωτηματολογίων. Τα ερωτηματολόγια αυτά μπορεί να είναι είτε τυποποιημένα από παλαιότερους ελέγχους είτε μπορεί να διαμορφωθούν καινούργια κατόπιν συνεννόησης με τη διοίκηση για την υποβολή ορισμένων ερωτήσεων. Σκοπός αυτών των ερωτηματολογίων είναι να σχηματίσει ο ελεγκτής μια πρώτη γνώμη για το επίπεδο οργάνωσης της επιχείρησης.

Αμέσως μετά, ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να ενημερώσει τους διευθυντές των τμημάτων όπου θα πραγματοποιηθεί ο έλεγχος. Ο ελεγκτής, μέσα από τις πρώτες αυτές συναντήσεις που θα διεξαχθούν μεταξύ του ίδιου και των διευθυντών έχει ως σκοπό να εξηγήσει ουσιαστικά τον λόγο που διενεργείται ο έλεγχος και να επιτύχει τη καλύτερη δυνατή συνεργασία μεταξύ τους.

Κατόπιν, ο ελεγκτής επιχειρεί να αντιληφθεί και να κατανοήσει τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης καθώς και των στόχων που αυτή έχει θέσει. Σε αυτό το στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας, αντλεί περαιτέρω πληροφορίες που σχετίζονται με τις δραστηριότητες της επιχείρησης όπως για παράδειγμα την έκταση και τον τρόπο μεταφοράς των αρμοδιοτήτων τυπικά και άτυπα. Παράλληλα, προσπαθεί να διαπιστώσει τον τρόπο με τον οποίο δραστηριοποιούνται οι διευθυντές του κάθε τμήματος ώστε να κρίνει αν χρήζει ανάγκης εφαρμογής εκτενούς ελέγχου. Την ίδια στιγμή, διενεργεί και φυσική επισκόπηση, η οποία ουσιαστικά είναι μια οπτική επισκόπηση της κατάστασης που επικρατεί σε κάθε τμήμα της επιχείρησης. Σε ότι αφορά τις πιο σύνθετες λειτουργίες της ελεγχόμενης εταιρίας, ο ελεγκτής χρησιμοποιεί τα διαγράμματα ροής διαδικασιών.

Ένα από τα σημαντικότερα βήματα της προκαταρκτικής έρευνας είναι η εκτίμηση των κινδύνων. Ο εσωτερικός έλεγχος βασίζεται πάνω σε ένα πρόγραμμα ελέγχου το οποίο διαμορφώνεται από τον ελεγκτή κατόπιν αξιολόγησης των κινδύνων. Αυτή η αξιολόγηση προέρχεται από τις πληροφορίες που παρέχονται από τη διοίκηση προς τον ελεγκτή αλλά και την γενική στάση που τηρεί η διοίκηση στην αντιμετώπιση των κινδύνων, στις ενέργειες που αφορούν και κατευθύνονται προς την επίτευξη των διαφόρων στόχων της ή στην κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων.

Μετά το πέρας αυτών των εργασιών ο ελεγκτής παρουσιάζει τα αποτελέσματα της προκαταρκτικής έρευνας και διαμορφώνει την τελική του ετυμηγορία για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διαμορφωθεί η διαδικασία και το πρόγραμμα του εσωτερικού ελέγχου.

4.3.2 Σύνταξη προγράμματος Ελέγχου

Το δεύτερο βήμα της διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου είναι η διαμόρφωση ενός προγράμματος εσωτερικού ελέγχου. Δύο προγράμματα είναι αυτά τα οποία διαμορφώνει ο εσωτερικός ελεγκτής. Τα πρώτο είναι ένα μακροχρόνιο πρόγραμμα μέσα από το οποίο καθορίζεται η μορφή και η ουσία του ελέγχου. Κριτήριο γι' αυτόν τον καθορισμό αποτελεί το μέγεθος της εταιρείας αλλά και ο αναμενόμενος ρυθμός ανάπτυξής της. Το δεύτερο πρόγραμμα είναι ένα βραχυχρόνιο ετήσιο πρόγραμμα που παρέχει μια εκτενέστερη περιγραφή των εργασιών του ελεγκτικού έργου. Ουσιαστικά, πρόκειται σε πρώτο στάδιο για εκτίμηση των στόχων του ελέγχου, του αριθμού του προσωπικού που θα χρειαστεί να απασχοληθούν για τη διεκπεραίωση του και σε δεύτερο στάδιο για εκτίμηση του κόστους και του χρόνου που απαιτείται για την ολοκλήρωση του.¹⁷

4.3.3 Επιτόπια εργασία

Επόμενο βήμα της διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου το οποίο είναι το πιο σημαντικό και κρίσιμο, είναι η επιτόπια εργασία. Σε αυτό το βήμα ο ελεγκτής προσπαθεί να αντιληφθεί αφενός αν οι ενέργειες που έχουν οριστεί από τη διοίκηση να πραγματοποιηθούν, εφαρμόζονται πράγματι και αφετέρου κατά πόσο αυτές είναι αποτελεσματικές.

Πιο συγκεκριμένα, στο στάδιο αυτό πραγματοποιούνται έλεγχοι εγκρίσεων που έχουν ως σκοπό την επιβεβαίωση των εγκρίσεων αυτών που λαμβάνονται κατά

---

¹⁷ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος λογιστική

τη άσκηση των λειτουργιών της επιχείρησης. Σε αυτό το σημείο, μάλιστα ελέγχονται οι εργασίες διενέργειας και ο ελεγκτής καλείται να αξιολογήσει τη ροή των εργασιών αυτών που γίνονται κατά τη λειτουργία της επιχείρησης. Τέλος, διενεργούνται και οι έλεγχοι διαφύλαξης της περιουσίας σκοπός των οποίων συνιστά η επιβεβαίωση ότι η φύλαξη και η χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων της ελεγχόμενης εταιρείας πραγματοποιείται αποτελεσματικά.

Ακόμα ένας έλεγχος που γίνεται στο στάδιο της επιτόπιας εργασίας είναι ο έλεγχος τεκμηρίωσης των εργασιών. Οι έλεγχοι αυτοί χωρίζονται σε δύο υποομάδες, τις αναλυτικές διαδικασίες και τους λεπτομερειακούς ελέγχους. Σκοπός αυτών των ελέγχων είναι να εντοπιστούν όσο το δυνατόν πιο σύντομα τα σφάλματα.

Σε ότι έχει να κάνει με τις ελεγκτικές διαδικασίες οι αρμοδιότητες του ελεγκτή χωρίζονται σε τρία στάδια. Πρώτα απ' όλα ο ελεγκτής συγκρίνει τα στοιχεία της επιχείρησης με τα στοιχεία των προηγούμενων χρήσεων της ίδιας επιχείρησης, ενώ παράλληλα κάνει και μία συγκριτική προσέγγιση αυτών με τα στοιχεία των επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου. Αφού διεξάγει αυτές τις συγκρίσεις πρέπει να είναι σε θέση να αιτιολογήσει τις αποκλίσεις που ενδέχεται να προκύψουν. Σε δεύτερο στάδιο ο εσωτερικός ελεγκτής ελέγχει τους αριθμοδείκτες της ελεγχόμενης εταιρείας ώστε να μπορέσει να προβλέψει την οικονομική θέση της επιχείρησης σε λίγα χρόνια. Τέτοιοι δείκτες θα μπορούσαν να είναι οι δείκτες αποδοτικότητας και οι δείκτες ρευστότητας. Τέλος στο τρίτο στάδιο περιλαμβάνονται οι πρόχειροι υπολογισμοί που πραγματοποιούνται από τον ελεγκτή προκειμένου να προσδιοριστεί το εύρος μέσα στο οποίο κινούνται κάποια άλλα σημαντικά οικονομικά μεγέθη της επιχείρησης.

Από την άλλη πλευρά έχουμε τους λεπτομερειακούς ελέγχους, που συνιστούν το τελευταίο τμήμα αρμοδιοτήτων του ελεγκτή στο στάδιο της επιτόπιας εργασίας. Πιο συγκεκριμένα ο ελεγκτής σε αυτό το στάδιο ελέγχει ότι όλα όσα αναγράφονται στα βιβλία της επιχείρησης υπάρχουν και στην πραγματικότητα και δεν είναι τίποτα εικονικό. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο ελεγκτής δεν είναι υποχρεωμένος να γνωρίζει τα πάντα και γι' αυτό έχει την υποχρέωση να ζητήσει τη βοήθεια ενός εμπειρογνώμονα για οτιδήποτε δεν εμπίπτει στη σφαίρα των αρμοδιοτήτων και του αντικειμένου του. Μόλις ο εμπειρογνώμονας εκτελέσει την εργασία του τότε στέλνει επιβεβαιωτικές απαντήσεις. Ακόμα εξετάζει τις αναλύσεις των λογαριασμών και των δεδομένων που υπάρχουν στα βιβλία της επιχείρησης. Επίσης έρχεται σε επικοινωνία

με προμηθευτές, πελάτες και τράπεζες αυτός ή οι συνεργάτες του για την επιβεβαίωση των συμφωνιών των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων της ελεγχόμενης επιχείρησης. Τέλος πραγματοποιείται η επιβεβαίωση αριθμητικών πράξεων και ο έλεγχος του διαχωρισμού των περιόδων.¹⁸

4.3.4 Έκθεση ελέγχου

Επιπρόσθετα, ένα ακόμα στάδιο που ανήκει στα βήματα διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου είναι η έκθεση ελέγχου. Ο σκοπός της έκθεσης ελέγχου είναι η ενημέρωση της διοίκησης για τα αποτελέσματα του ελέγχου αλλά και να πείσει τη διοίκηση να κάνει τις απαραίτητες αλλαγές για να πραγματοποιηθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Ο ελεγκτής οφείλει τα ευρήματα του να είναι εύκολα κατανοητά από τη διοίκηση, να υπάρχουν όλα τα πειστήρια για τα ευρήματα του και επίσης να παρουσιάζει τις προτάσεις του για να πραγματοποιηθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Παράλληλα σε αυτό το στάδιο υπάρχει και το διαβιβαστικό σημείωμα όπου παρουσιάζει με συνοπτικό τρόπο τα γραφόμενα της έκθεσης ελέγχου και ο σκοπός τους είναι η ενημέρωση των μελών της διοίκησης οι οποίοι δεν έχουν χρόνο για να διαβάσουν ολόκληρη την έκθεση ελέγχου. Όταν προκύψει κάτι που είναι πραγματικά επείγον τότε ο ελεγκτής μπορεί να κάνει και προφορική ενημέρωση και στη συνέχεια να ακολουθήσει και η γραπτή για εξοικονόμηση χρόνου.¹⁹

4.3.5 Μεταγενέστερες ενέργειες

---

¹⁸ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

¹⁹ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

Το τελευταίο βήμα της διενέργειας του εσωτερικού ελέγχου είναι οι μεταγενέστερες ενέργειες. Ουσιαστικά αυτές οι ενέργειες είναι η αξιολόγηση από τους εσωτερικούς ελεγκτές για το αν οι προτάσεις τους και τα ευρήματα τους βοήθησαν τη διοίκηση στο να είναι πιο αποτελεσματική η επιχείρηση. Οι εσωτερικοί ελεγκτές ανάλογα με τα ευρήματα τους από τον έλεγχο που έχουν πραγματοποιήσει κάνουν τις ανάλογες προτάσεις στη διοίκηση. Αυτό που συμπερασματικά ελέγχεται στις μεταγενέστερες ενέργειες είναι κατά πόσο πραγματοποιήθηκαν αυτές οι προτάσεις και κατά πόσο είχαν αποτέλεσμα. Οπότε γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου κρίνεται από την αποτελεσματικότητα των προτάσεων προς τη διοίκηση. Παραδείγματα τέτοιων προτάσεων θα μπορούσαν να είναι η αλλαγή της υπάρχουσας διαδικασίας ή η δημιουργία κάποιας καινούργιας διαδικασίας, ο σωστός διαχωρισμός ευθυνών και καθηκόντων και η ενσωμάτωση διαφορετικού μέτρου ελέγχου.²⁰

4.4 Δικλίδες ασφαλείας στον εσωτερικό έλεγχο

Οι δικλίδες ασφαλείας στον εσωτερικό έλεγχο και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί είναι ουσιαστικά κομμάτια του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και στόχος τους είναι η σωστή και αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης. Λόγω του πολύ μεγάλου όγκου συναλλαγών και δραστηριοτήτων που μπορεί να έχει μια επιχείρηση ο εσωτερικός ελεγκτής είναι αδύνατο λόγω του περιορισμένου χρόνου να ελέγξει ολόκληρο τον πληθυσμό, γι' αυτό επιλέγει ένα δείγμα. Οι δικλίδες ασφαλείας είναι αυτές που τον βοηθούν για να επιλέξει το σωστό δείγμα και να αντιμετωπιστούν όσο πιο έγκαιρα οι κίνδυνοι που μπορεί να αντιμετωπίζει η επιχείρηση. Ανάλογα με τη δράση τους οι δικλίδες ασφαλείας διακρίνονται σε οργανωτικές, προληπτικές και κατασταλτικές.

---

²⁰ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

Οι οργανωτικές δικλίδες ασφαλείας είναι ουσιαστικά αυτές που εξετάζουν την σωστή λειτουργία των βασικών δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Εξετάζουν τις συνθήκες εργασίας των εργαζομένων, το αν οι στόχοι που έχουν τεθεί από τη διοίκηση στην πραγματικότητα είναι εφικτοί και δεν μπαίνει σε κίνδυνο η λειτουργία της επιχείρησης και το ότι τα συστήματα διασφάλισης της ποιότητας λειτουργούν σωστά. Οι προληπτικές δικλίδες του εσωτερικού ελέγχου, έχουν να κάνουν με την ανάδειξη των λαθών ενώ τέλος οι κατασταλτικές δικλίδες ελέγχου είναι αυτές που σε περίπτωση που εντοπιστούν αποκλίσεις είναι αυτές που θα επέμβουν για λογαριασμό του εσωτερικού ελέγχου. Αυτές επίσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε ότι έχει να κάνει με τα μέτρα που θα ληφθούν για να αντιμετωπιστούν αυτές οι αποκλίσεις.

Από την άλλη πλευρά οι δικλίδες ασφαλείας διακρίνονται και με βάση το εύρος και το πεδίο εφαρμογής τους σε γενικές και εξειδικευμένες. Οι γενικές δικλίδες ασφαλείας είναι αυτές που ασχολούνται με τη γενική οργανωτική δομή της επιχείρησης, εξασφαλίζει δηλαδή ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται από τη διοίκηση της εταιρείας και εφαρμόζονται και ακολουθούνται με συνέπεια από όλους τους εργαζομένους της εταιρείας ανεξαρτήτως σε ποια θέση βρίσκονται, καθώς επίσης ασχολούνται και με τη στελέχωση της επιχείρησης και τους τρόπους διαχωρισμού των ευθυνών. Παράλληλα ασχολούνται με την οργανωτική δομή των δραστηριοτήτων που έχουν να κάνουν με οικονομική φύση. Τέλος δίνουν έμφαση και στη προστασία και διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων των πελατών της αλλά και της ίδιας. Σε ότι έχει να κάνει με τις εξειδικευμένες δικλίδες ασφαλείας, αυτές στοχεύουν στην ορθή λογιστική απεικόνιση, την εξασφάλιση της αναγκαίας εξουσιοδότησης για πρόσβαση και στην επαρκή προστασία των περιουσιακών στοιχείων.

Γίνεται λοιπόν εύκολα αντιληπτή η σημασία των δικλίδων ασφαλείας, αλλά παράλληλα είναι και δύσκολη η διαδικασία επιλογής τους. Από τη μια πλευρά οι δικλίδες ασφαλείας θα γλιτώσουν την επιχείρηση από έξοδα ενώ και ο περιορισμός ορισμένων ελεγκτικών διαδικασιών θα οδηγήσει τον ελεγκτή στο να παραδώσει ακόμα πιο γρήγορα το ελεγκτικό του έργο.²¹

---

²¹ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

4.5 Δειγματοληψία στον εσωτερικό έλεγχο

Αφού πρώτα καθοριστούν και εξεταστούν οι δικλίδες ασφαλείας που μπορεί να χρησιμοποιηθούν στο εσωτερικό έλεγχο, στη συνέχεια ο ελεγκτής έχει τη δυνατότητα και την ικανότητα να προσδιορίσει το εύρος και το πεδίο εφαρμογής του ελέγχου που πρέπει να διενεργήσει. Λόγω της πολύ μεγάλης ανάπτυξης των επιχειρήσεων, είναι λογικό ότι και για την εξοικονόμηση χρόνου αλλά και από την άποψη της εξοικονόμησης του κόστους, χρησιμοποιείται η δειγματοληψία στον έλεγχο. Η διαδικασία της δειγματοληψίας χωρίζεται σε δύο υποκατηγορίες, την μη στατιστική δειγματοληψία και τη στατιστική δειγματοληψία.

Η μη στατιστική δειγματοληψία δίνει τη δυνατότητα στον ελεγκτή να καθορίσει ο ίδιος το δείγμα που πιστεύει ότι πρέπει να ελέγξει διότι ο ίδιος θεωρεί ότι ίσως ελλοχεύει κάποιος κίνδυνος. Επίσης η μη στατιστική δειγματοληψία κοστίζει πολύ λιγότερα χρήματα σε σχέση με την στατιστική αλλά παρόλα αυτά μπορεί να είναι εξίσου αποτελεσματική και αποδοτική. Από την άλλη πλευρά αξίζει να αναφερθεί ότι η επιλογή αυτής της μεθόδου έχει πολλούς κινδύνους για τους άπειρους ελεγκτές, διότι προϋποθέτει εμπειρία για την επιλογή του κατάλληλου δείγματος. Επίσης με αυτή τη μέθοδο τα αποτελέσματα του δείγματος δε μπορούν να οδηγήσουν σε αντικειμενικά ισχυρές στατιστικές ανάγωγες στον πληθυσμό, ενώ είναι δύσκολος και ο υπολογισμός του κινδύνου της δειγματοληψίας.

Απ' την άλλη πλευρά η στατιστική δειγματοληψία, επιτυγχάνει την πραγματοποίηση του ελέγχου με το μικρότερο δυνατό απαραίτητο δείγμα, ενώ αυτή η μέθοδος μπορεί να μετρήσει ποσοτικά τον κίνδυνο και τα αποτελέσματα της δειγματοληψίας. Επίσης η στατιστική δειγματοληψία δίνει τη δυνατότητα στον ελεγκτή να καθορίσει το επίπεδο σημαντικότητας και το βαθμό ακρίβειας που ο ίδιος επιθυμεί. Παράλληλα δίνει μια πιο υποστηρικτική έκφραση στα αποτελέσματα του ελέγχου ενώ προσφέρει και μια βάση για πιο αντικειμενικές προτάσεις για βελτίωση. Τέλος λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης της τεχνολογίας, οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να έχουν μηχανογραφικά συστήματα για να μπορέσουν να επιβιώσουν στον ανταγωνισμό. Τα μηχανογραφικά αυτά συστήματα, κάνουν πολύ εύκολη την

εφαρμογή των στοιχείων της στατιστικής δειγματοληψίας. Αυτή η διαδικασία βέβαια ενδέχεται να είναι περισσότερο δαπανηρή και χρονοβόρα διότι απαιτεί την τυχαία επιλογή του δείγματος. Παράλληλα μπορεί να αυξήσει ακόμα περισσότερο το κόστος διότι μπορεί να χρειαστεί κάποιου είδους εκπαίδευση για τη χρησιμοποίηση των στατιστικών μεθόδων.

Τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από τη διαδικασία της δειγματοληψίας ανεξαρτήτως από το ποια μέθοδος θα χρησιμοποιηθεί μπορεί να δώσουν στον ελεγκτή μια αντικειμενική ένδειξη για τον αριθμό των σφαλμάτων. Αξίζει όμως να αναφερθεί ότι ο ελεγκτής είναι υποχρεωμένος στα φύλλα εργασίας να αναφέρει το γιατί επέλεξε τη μέθοδο που ακολούθησε καθώς και το μέγεθος του δείγματος. Επίσης πρέπει να αναφέρει τα αποτελέσματα του ελέγχου καθώς και την αξιολόγηση τους. Ακόμα είναι κάλο ο ελεγκτής να μην εφησυχάζετε και συνεχώς να ψάχνει και να αναλύει το γιατί σημειώθηκαν τα σφάλματα και οι αποκλίσεις που παρατηρήθηκαν.²²

Οι περισσότεροι ελεγκτές προτιμούν τη μέθοδο της στατιστικής δειγματοληψίας. Ο λόγος είναι ότι σε περίπτωση κάποιας απάτης που μπορεί να εμφανιστεί στο μέλλον σε μέρος του πληθυσμού που δεν έχει ελεγχθεί, τότε ο ελεγκτής μπορεί να είναι υπόλογος στο γιατί επέλεξε το δείγμα του ελέγχου που έλεγξε και με ποια κριτήρια επέλεξε αυτό το δείγμα. Η στατιστική όμως δειγματοληψία του εξασφαλίζει ότι το δείγμα που θα ελεγχθεί προέρχεται από επιλογή συναλλαγών αντιπροσωπευτικών του συνόλου, οι οποίες έχουν προκύψει από στατιστικές κυρίως τεχνικές, όπως για παράδειγμα ερωτηματολόγια.

4.6 Διάκριση επαγγελματικού σκεπτικισμού και επαγγελματικής κρίσης

Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να διαθέτει επαγγελματικό σκεπτικισμό και επαγγελματική κρίση. Είναι απαραίτητο όμως σε αυτό το σημείο να δοθεί ένας ορισμός για τις δύο έννοιες, διότι πολλές φορές εσφαλμένα αυτές συγχέονται. « Ο

---

²² Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

όρος επαγγελματικός σκεπτικισμός σημαίνει ότι ο ελεγκτής οφείλει να διενεργεί κριτικές αξιολογήσεις, χρησιμοποιώντας διερευνητικό πνεύμα και βασιζόμενος πάντα στην αξιοπιστία των ελεγκτικών τεκμηρίων που έχει συλλέξει.» Χαρακτηριστικές περιπτώσεις που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο επαγγελματικός σκεπτικισμός του ελεγκτή είναι όταν για παράδειγμα διάφορα ελεγκτικά τεκμήρια έρχονται σε αντίθεση το ένα με το άλλο, όταν τίθεται σε αμφισβήτηση η αξιοπιστία εγγράφων η απαντήσεων που έγιναν σε διάφορα διερευνητικά ερωτήματα προς τη διοίκηση, όταν υπάρχει πιθανή απάτη ή τέλος καταστάσεις που δείχνουν την ανάγκη που υπάρχει για να γίνει έλεγχος.

Η αποτελεσματικότητα του ελέγχου βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην κατάλληλη επαγγελματική κρίση του ελεγκτή. «Επαγγελματική κρίση είναι το επιστέγασμα της σχετικής εκπαίδευσης, των γνώσεων και της εμπειρίας, στο πλαίσιο που παρέχονται από τα πρότυπα ελέγχου, κατά τη λήψη αναγκαίων αποφάσεων για τους τρόπους δράσης που είναι κατάλληλοι στις περιστάσεις του ελέγχου.» Το πόσο σημαντική είναι η επαγγελματική κρίση του εσωτερικού ελεγκτή μπορεί να αποτυπωθεί σε αποφάσεις όπως για παράδειγμα η επιλογή του ουσιώδους μεγέθους και του ελεγκτικού κινδύνου και τα χαρακτηριστικά του ελέγχου σε ότι έχει να κάνει με το χρόνο του, τη φύση του αλλά και την έκταση του. Καλό θα ήταν σε αυτό το σημείο να δοθεί ένας σαφής και επεξηγηματικός ορισμός του ουσιώδους μεγέθους. « Το ουσιώδες μέγεθος στο πλαίσιο του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων, αντιπροσωπεύει το μέγιστο ποσό των μη διορθωμένων και μη εντοπισμένων λαθών που μπορεί να περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις, και η ύπαρξη τους δεν επηρεάζει τις αποφάσεις των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.»²³ Η επαγγελματική κρίση πρέπει να χρησιμοποιείται καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου αλλά και να τεκμηριώνεται κατάλληλα διότι σε περίπτωση που η ελεγχόμενη εταιρεία στο μέλλον ελεγχθεί από έναν άλλον ελεγκτή και αυτό γίνει για πρώτη φορά, τότε ο καινούργιος ελεγκτής θα πρέπει να είναι σε θέση να καταλαβαίνει τις σημαντικές επαγγελματικές κρίσεις που έγιναν στο παρελθόν για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων. Είναι όμως πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι η επαγγελματική

---

²³ Λουμιώτης, Β. – Τζίφας, Β. (2018), « Βασικές οδηγίες εφαρμογής Διεθνών προτύπων ελέγχου (ΔΠΕ)», Εκδόσεις Ινστιτούτο Εκ. ΣΟΕΛ, Αθήνα

κρίση δεν είναι κριτήριο για κάποια απόφαση αν δεν συνοδεύεται με τα κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια.²⁴

4.7 Ελεγκτική Απάτη

Η μεγαλύτερη ευθύνη για την πρόληψη και τον εντοπισμό αποδίδεται στην ίδια τη διοίκηση της ελεγχόμενης επιχείρησης. Όταν η διοίκηση είναι σε ετοιμότητα και εγρήγορση με σκοπό να λαμβάνει τις σωστές προλήψεις για να μην γίνει κάποια απάτη τότε και όσοι είναι πρόθυμοι να κάνουν, θα το σκεφτούν πολύ περισσότερο καθώς θα υπάρχει ο φόβος της τιμωρίας σε περίπτωση που αποκαλυφθούν.

Ένας εύστοχος ορισμός για την απάτη «είναι μια εκ προθέσεως πράξη από ένα ή περισσότερα πρόσωπα της οικονομικής μονάδας ή από τη διοίκηση ή από εκείνους που είναι επιφορτισμένοι με τη διακυβέρνηση, από εργαζόμενους ή από τρίτα μέρη, η οποία ενέχει παραπλάνηση για την απόκτηση ενός μη δίκαιου ή παράνομου πλεονεκτήματος.»²⁵

Για το λόγο αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι για τον περιορισμό της πιθανότητας να πραγματοποιηθεί κάποια απάτη, είναι απαραίτητη η εφαρμογή ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Ο εσωτερικός ελεγκτής με γνώμονα την αντικειμενικότητα, την ακεραιότητα και την επαγγελματική του επάρκεια, κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού του ελέγχου οφείλει να κάνει εκτιμήσεις για τον κίνδυνο και τα λάθη που μπορεί να υπάρχουν στις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις. Επίσης είναι πολύ σημαντικό να σέβεται, να ακούει τη διοίκηση και να ακολουθεί τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης. Παράλληλα όμως θα πρέπει να είναι και καχύποπτος προς αυτή διότι μπορεί να ελλοχεύουν κίνδυνοι για ενδεχόμενες απάτες. Για το λόγο αυτό είναι υποχρεωμένος να διενεργεί ερωτήματα σχετικά με ότι ο ίδιος κρίνει απαραίτητο ότι χρειάζεται επεξήγηση. Όταν διακρίνει ότι υπάρχει ανακριβές στοιχείο τότε είναι υποχρεωμένος να το διενεργεί ενδελεχή έλεγχο. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να ενημερώνει αμέσως τη διοίκηση της εταιρείας και τις αρμόδιες αρχές.

²⁴ Λουμιώτης, Β. – Τζίφας, Β. (2018), « Βασικές οδηγίες εφαρμογής Διεθνών προτύπων ελέγχου (ΔΠΕ)», Εκδόσεις Ινστιτούτο Εκ. ΣΟΕΛ, Αθήνα

²⁵ Λουμιώτης, Β. – Τζίφας, Β. (2018), « Βασικές οδηγίες εφαρμογής Διεθνών προτύπων ελέγχου (ΔΠΕ)», Εκδόσεις Ινστιτούτο Εκ. ΣΟΕΛ, Αθήνα

Ενδεικτικά κάποια γεγονότα που μπορεί να οδηγούν σε ενδεχόμενη απάτη είναι οι πολύπλοκοι λογιστικοί χειρισμοί, όταν υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση στο να δώσουν πληροφορίες στους ελεγκτές ή να δώσουν επιλεκτικές πληροφορίες στους ελεγκτές, η χωρίς λόγο άρνηση των εργαζομένων να λάβουν τη νόμιμη άδειά που δικαιούνται, οι ασυνήθιστες συναλλαγές στο τέλος της χρήσης που επηρεάζουν το αποτέλεσμα και τέλος οι ιδιαίτερες σχέσεις μεταξύ των προμηθευτών και των πιστωτών.²⁶

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

5.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει μια ανάλυση της σημασίας του εσωτερικού ελέγχου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και το πόσο σημαντικός είναι γι' αυτές, αφού όμως πρώτα γίνει σαφές το ποια είναι η μικρομεσαία επιχείρηση και ποια τα χαρακτηριστικά της.

---

²⁶ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

5.2 Ορισμός και διάκριση Μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Αρχικά θα ήταν πολύ καλό να αποσαφηνιστεί ποια είναι μια μικρομεσαία επιχείρηση και ποια είναι τα κριτήρια για κάτι τέτοιο. Σύμφωνα λοιπόν με την Ευρωπαϊκή Ένωση, για να θεωρείται μια επιχείρηση μικρομεσαία πρέπει να ακολουθεί τρία κριτήρια. Τα κριτήρια αυτά είναι ο αριθμός των εργαζομένων στην επιχείρηση, ο ετήσιος κύκλος των εργασιών και το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού της επιχείρησης. Εδώ είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι για να είναι μια επιχείρηση μικρομεσαία αρκεί εκπληρωθεί υποχρεωτικά το κριτήριο του αριθμού των εργαζομένων και είτε το κριτήριο του κύκλου εργασιών είτε το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις διακρίνονται σε πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Όταν μια επιχείρηση είναι πολύ μικρή, τότε σε αυτή εργάζονται λιγότεροι από 10 εργαζόμενοι και ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το ετήσιο σύνολο του ισολογισμού είναι μικρότερο των 2 εκατομμυρίων ευρώ. Το κριτήριο για να είναι μια επιχείρηση μικρή είναι να απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζομένους και ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το ετήσιο σύνολο του ισολογισμού να μην είναι μεγαλύτερο των 10 εκατομμυρίων ευρώ. Ενώ τέλος για να θεωρείται μια επιχείρηση μεσαία οι εργαζόμενοι δεν θα έπρεπε να είναι περισσότεροι από 250 και ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το ετήσιο σύνολο του ισολογισμού δε θα έπρεπε να είναι μεγαλύτερο από 43 εκατομμύρια ευρώ.

Για να μετρηθούν αυτά τα στοιχεία πρέπει πρώτα να γίνει ξεκάθαρο το αν η επιχείρηση είναι αυτόνομη, συνεργαζόμενη η συνδεδεμένη με κάποια άλλη. Σύμφωνα λοιπόν με την Ευρωπαϊκή Ένωση ²⁷ «μια επιχείρηση είναι ανεξάρτητη αν δεν έχει καμία απολύτως συμμετοχή σε άλλη επιχείρηση ή αν καμία άλλη επιχείρηση δεν συμμετέχει σε αυτή. Επίσης ανεξάρτητη θεωρείται ακόμα και αν έχει συμμετοχή μικρότερη του 25% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου σε μια ή περισσότερες άλλες επιχειρήσεις και τυχόν τρίτα μέρη έχουν συμμετοχή που δε θα υπερβαίνει το 25% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου στην επιχείρηση. Τέλος μια

---

²⁷ <https://ec.europa.eu>

επιχείρηση θεωρείται ανεξάρτητη ακόμα κι όταν δεν συνδέεται με άλλη επιχείρηση μέσω ενός φυσικού προσώπου.»

Όταν δύο επιχειρήσεις είναι συνεργαζόμενες, σημαίνει ότι έχουν κάποιες χρηματοοικονομικές εταιρικές σχέσεις μεταξύ τους χωρίς όμως να ασκούν άμεσο ή έμμεσο ουσιαστικό έλεγχο μεταξύ τους. Πιο συγκεκριμένα «μια επιχείρηση είναι συνεργαζόμενη αν συμμετέχει με ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο του 25% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου, σε άλλη επιχείρηση και κάποια άλλη επιχείρηση συμμετέχει με ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο του 25% στην υπό εξέταση επιχείρηση. Επίσης η επιχείρηση δεν πρέπει να συνδέεται με άλλη επιχείρηση δηλαδή δεν πρέπει τα δικαιώματα ψήφου της επιχείρησης να υπερβαίνουν το 50%.»²⁸

Οι επιχειρήσεις που είναι συνδεδεμένες, ουσιαστικά είναι αυτές που έχουν άμεσο ή έμμεσο έλεγχο της πλειοψηφίας των δικαιωμάτων ψήφου μιας επιχείρησης από μία άλλη ή μέσω της ικανότητας να ασκεί κυρίαρχη επιρροή σε μια άλλη επιχείρηση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ορίζει δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις ως συνδεδεμένες όταν η μία επιχείρηση κατέχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταίρων σε μια άλλη. Επίσης η μια επιχείρηση έχει το δικαίωμα να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία του διοικητικού, διαχειριστικού ή εποπτικού οργάνου άλλης επιχείρησης. Επίσης μια σύμβαση μεταξύ των επιχειρήσεων, ή μια διάταξη της ιδρυτικής πράξης ή του καταστατικού μιας από τις επιχειρήσεις δίνει τη δυνατότητα να ασκεί η μια επιχείρηση κυρίαρχη επιρροή στην άλλη. Ενώ τέλος, μια επιχείρηση μπορεί βάση συμφωνίας, να ελέγχει μόνη της την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταίρων άλλης επιχείρησης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνδεδεμένης επιχείρησης είναι η εξ ολοκλήρου θυγατρική εταιρεία.²⁹

5.3 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν διάφορα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Αρχικά το ότι δεν είναι μεγάλες σημαίνει ότι

---

²⁸ <https://ec.europa.eu>

²⁹ <https://ec.europa.eu>

συνήθως η διοίκηση είναι ολιγομελείς και γνωρίζονται όλοι μεταξύ τους. Αυτό συνεπάγεται με το ότι θα υπάρχει μεγαλύτερη δυνατότητα για ελευθερία πρωτοβουλιών και κινήσεων και οι αποφάσεις θα λαμβάνονται πολύ πιο εύκολα. Επιπλέον ένα ακόμα σημαντικό πλεονέκτημα είναι ότι το κράτος βοηθάει τη δημιουργία μικρομεσαίων επιχειρήσεων, έχοντας ελαστικότερους νόμους γι' αυτές αλλά και πιο ευνοϊκή φορολογία, σε σχέση με τις μεγάλες. Σε αυτό το σημείο είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων της κάθε χώρας και απασχολούν πολλούς εργαζομένους, οπότε είναι απολύτως λογικό να υπάρχουν διάφορες ελαφρύνσεις από το κράτος για τη δημιουργία τους, και σε επίπεδο φορολογίας αλλά και σε επίπεδο γραφειοκρατίας. Επιπρόσθετα ακόμα ένα πλεονέκτημα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι η δυνατότητα που έχουν για τη δημιουργία διαπροσωπικών σχέσεων με τους πελάτες. Αυτό το στοιχείο βοηθάει ιδιαίτερα στο να ανταποκριθούν οι επιχειρήσεις, άμεσα σε αυτό που ζητάει ο πελάτης. Ενώ τέλος λόγω του μικρού μεγέθους είναι βαθιά η μετακίνηση των εργαζομένων σε θέσεις που μπορεί να αποδίδουν σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με αυτές που ήταν ήδη.

Από την άλλη πλευρά οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αναπόφευκτα αντιμετωπίζουν και αρκετές δυσκολίες. Αρχικά αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα με τα τραπεζικά ιδρύματα, λόγω της έλλειψης αξιοπιστίας που έχουν. Αυτό κάνει τις τράπεζες πολύ πιο επιφυλακτικές στο να τις δανείσουν κάποια χρήματα σε σχέση με τις επιφυλάξεις που θα είχαν αν ήταν κάποια μεγάλη επιχείρηση. Παράλληλα το βάρος μια αποτυχίας για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι σίγουρα μεγαλύτερο σε σχέση με μια μεγάλη διότι δεν υπάρχουν τα κεφάλαια για να επενδυθούν ξανά άμεσα χρήματα σε κάτι νέο. Ακόμα ένα σημαντικό μειονέκτημα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι η αδυναμία τους να εξασφαλίσουν το μέλλον τους και να επεκταθούν λόγω των ελάχιστων κεφαλαίων που έχουν. Επίσης είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί και η διαφορά της επαγγελματικής κατάρτισης που έχουν οι εργαζόμενοι των μεγάλων επιχειρήσεων σε σχέση με τους εργαζομένους των μικρομεσαίων, ιδιαίτερα σε θέσεις ευθύνης. Επιπρόσθετα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν μικρότερη εμβέλεια, άρα και μικρότερη φήμη σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις κάτι που σημαίνει ότι βασίζονται σε ένα συγκεκριμένο και περιορισμένο πελατολόγιο. Ενώ τέλος είναι σημαντικό να αναφερθεί και το πρόβλημα τις ελλιπούς ενημέρωσης που ενδεχομένως

έχουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις για τις αλλαγές που στην αγορά. Αυτό τις οδηγεί στο να λαμβάνουν λανθασμένες επιχειρηματικές αποφάσεις και να μεγαλώνουν τον επιχειρηματικό τους κίνδυνο. Αυτά τα προβλήματα καλείται να λύσει ο εσωτερικός έλεγχος στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.³⁰

5.4 Εσωτερικός έλεγχος στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι πολύ πιο ευάλωτες στο να πραγματοποιηθεί κάποιου είδους απάτη από τους εργαζομένους. Γίνεται εύκολα αντιληπτό για τους λόγους που έχουν αναφερθεί πιο πάνω ότι οι απώλειες που μπορεί να προκύψουν από μια ενδεχόμενη απάτη σε μια μικρομεσαία επιχείρηση μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερες σε σχέση με την απάτη που θα γινόταν σε μια μεγάλη. Οι εργαζόμενοι των επιχειρήσεων πολλές φορές έχουν οικονομικά προβλήματα ή θεωρούν ότι οι μισθοί τους δεν αντικατοπτρίζονται στην εργασία τους και είναι ιδιαίτερα χαμηλοί. Για τον λόγο αυτό με διάφορες τακτικές, προσπαθούν να κάνουν υπεξαίρεση χρημάτων από τις επιχειρήσεις, πράγμα που θεωρείται και η πιο δαπανηρή μορφή του οικονομικού εγκλήματος. Από τη δική τους πλευρά οι επιχειρήσεις μπορεί να αντιλαμβάνονται ορισμένες φορές το τι συμβαίνει όμως δε δίνουν τη δέουσα προσοχή. Όταν αντιλαμβάνονται ότι υπάρχει ζημία στα κέρδη τους τότε αυτό που κάνουν είναι να ανεβάσουν τις τιμές των προϊόντων τους. Αυτό μπορεί να τις οδηγήσει σε καταστροφικά αποτελέσματα διότι το πιο λογικό είναι οι καταναλωτές να οδηγηθούν σε ανταγωνιστικά προϊόντα άλλων επιχειρήσεων. Είναι όμως σημαντικό να αναφερθεί ότι σε περίπτωση που υπήρχε ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου, αρχικά να μπορούσε να είχε προβλέψει αυτές τις απάτες και να ενημερώσει τη διοίκηση για να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα και από την άλλη πλευρά η ύπαρξη του συστήματος αυτού θα μπορούσε να είναι από μόνο του αποτρεπτικός παράγοντας για την πραγματοποίηση αυτής της απάτης από τους εργαζόμενους λόγω του φόβου που θα μπορούσε να προκαλέσει.

---

³⁰ <http://www.into-generation.eu>

Παράλληλα μια καινούργια μορφή απάτης είναι οι απάτες που γίνονται από τα ηλεκτρονικά συστήματα και τις καινούργιες τεχνολογίες. Λόγω της τεχνολογικής ανάπτυξης, πλέον ελάχιστες είναι οι επιχειρήσεις που καταγράφουν τις συναλλαγές τους με τον παραδοσιακό τρόπο στα βιβλία της επιχείρησης. Όλες χρησιμοποιούν λογιστικά προγράμματα που διευκολύνουν ιδιαίτερα αυτή τη διαδικασία και τους βοηθάει γιατί τους εξοικονομεί χρόνο. Σύμφωνα με έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί στην Αμερική το μεγαλύτερο ποσοστό απάτης πραγματοποιείται ξανά εκ των έσω και το ποσοστό των επιχειρήσεων που αντιλήφθηκαν αυτές τις απάτες είναι πολύ μικρό. Ο βασικός λόγος που οι επιχειρήσεις δεν δύναται να αντιληφθούν αυτές τις απάτες είναι διότι έχουν ελάχιστη ενημέρωση πάνω στις νέες αυτές τεχνολογίες. Ο εσωτερικός έλεγχος θα μπορούσε να τους δώσει την ενημέρωση αυτή ακόμα και να προβλέψει αυτές τις απάτες οι οποίες όπως έχει ήδη αναφερθεί και πρέπει να τονιστεί είναι ιδιαίτερα επιζήμιες για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.³¹

Ακόμα σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχουν πραγματοποιηθεί κάποιες ακόμα έρευνες οι οποίες κατέληξαν σε κάποια χρήσιμα συμπεράσματα. Η έρευνα έδειξε ότι δεν υπήρχε κάποια ουσιαστική συσχέτιση μεταξύ των οφελών που ελέγχθηκαν σε σχέση με την πρόσληψη ενός εσωτερικού ελεγκτή. Όμως τα αποτελέσματα παρέχουν συνεπή απόδειξη μιας θετικής σχέσης μεταξύ της αντίληψης του ιδιοκτήτη-διαχειριστή σχετικά με την ικανότητα και την αξιοπιστία του εξωτερικού λογιστή και των αντιληπτών οφελών του ελέγχου. Διαπιστώθηκε επίσης ότι οι εταιρείες που δεν ενσωματώνουν ηλεκτρονικές διαδικασίες στο λογιστικό σύστημα είναι πιο πιθανό να εκτιμήσουν τα οφέλη εσωτερικού ελέγχου που παρέχει ο έλεγχος. Βέβαια πρέπει να αναφερθεί ότι γενικότερα οι έρευνες που γίνονται για αυτές τις επιχειρήσεις είναι δύσκολο να είναι πλήρως αντιπροσωπευτικές λόγω των χαμηλών ποσοστών ανταπόκρισης.³²

Καταλήγοντας, βγαίνει το συμπέρασμα ότι οι διοικήσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων πρέπει να έχουν μεγαλύτερη γνώση των επιχειρήσεων τους σε θέματα όπως η φυσική διάταξη, ο αριθμός των εργαζομένων και να ληφθούν πρακτικές

---

³¹ Jaya Kumar Shanmugam, Mohd Hassan Che Haat and Azwadi Ali, (2012), " An exploratory study of internal control and fraud prevention measures in SMEs", International Journal of Business Research and Management (IJBRM), Volume 3: Issue 2

³² Ojala, H. , Niskanen, M. , Collis, J. , and Pajunen, K. (2014), "Audit quality and decision - making in small companies", Managerial Auditing Journal, Vol. 29 no 9, pp.800-817

πρόληψης και ασφάλειας από της οικονομικές απάτες που μπορεί να πραγματοποιηθούν.

5.5 Συμπεράσματα

Σε αυτό το κεφάλαιο της εργασίας αρχικά έγινε αντιληπτή η διάκριση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από τις μεγάλες τόσο με βάση τα κριτήρια που υπάρχουν σχετικά με τον αριθμό των εργαζομένων και τα αποτελέσματα της εταιρείας όσο και με βάση το αν είναι συνεργαζόμενη, αυτόνομη ή συνδεδεμένη. Για την κάθε κατηγορία δίνεται ένας σαφής ορισμός με βάση τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να αποσαφηνιστούν πλήρως και να μην υπάρχει καμία απορία για το ποιες είναι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Στη συνέχεια αναφέρονται τα πλεονεκτήματα τους τα οποία επιγραμματικά είναι ευκολία που υπάρχει στη λήψη των αποφάσεων και των κινήσεων λόγω του μικρού μεγέθους, η μεγαλύτερη βοήθεια που έχουν από το κράτος σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις, η ευκολία των διαπροσωπικών σχέσεων με τους πελάτες και η εύκολη μετακίνηση των εργαζομένων σε θέσεις της επιχείρησης. Από την άλλη πλευρά καταλήξαμε και σε ορισμένα μειονεκτήματα που έχουν αυτές οι επιχειρήσεις. Αρχικά υπάρχει έλλειψη αξιοπιστίας από τις τράπεζες, υπάρχει μελλοντική αβεβαιότητα, χαμηλότερη επαγγελματική κατάρτιση της διοίκησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε σχέση με τις μεγάλες, η μικρότερη φήμη και η ελλιπής ενημέρωση της διοίκησης για τις νέες τεχνολογίες.

Στο τέλος γίνεται μια πιο συγκεκριμένη προσέγγιση σε σχέση με τη χρησιμότητα του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις αναλύοντας τις απάτες που προέρχονται από το εσωτερικό της επιχείρησης και το κατά πόσο ο εσωτερικός έλεγχος θα μπορούσε να προβλέψει και να αποτρέψει αυτού του είδους τις απάτες είτε αυτές είναι στις παραδοσιακές τους μορφές είτε στις απάτες που έχουν προσαρμοστεί σε πιο σύγχρονες τεχνολογίες. Το συμπέρασμα που βγήκε από την ανάλυση αυτή είναι ότι η εφαρμογή και χρήση ενός ποιοτικού συστήματος ελέγχου βοηθάει την επιχείρηση στην αύξηση των κερδών και της βιωσιμότητας τους. Σε αντίθετη περίπτωση οι επιχειρηματίες, θα έκαναν απανωτά λάθη όπως την αύξηση

των τιμών και αυτό θα τους οδηγούσε στο να χάσουν τους πελάτες του οι οποίοι θα στρεφόντουσαν σε ανταγωνιστικά προϊόντα με καλύτερες τιμές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

6.1 Εσωτερικός έλεγχος πάγιων περιουσιακών στοιχείων

Το συγκεκριμένο υποκεφάλαιο έχει ως σκοπό να αποσαφηνίσει όλες τις ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθούνται από τον εσωτερικό ελεγκτή και σχετίζονται με τα πάγια περιουσιακά στοιχεία. Στόχος του εσωτερικού ελέγχου στα πάγια περιουσιακά στοιχεία συνιστά ο έλεγχος της ορθής καταχώρισης τους στο σύστημα,, η προστασία αυτών από κινδύνους, η λογιστική τους παρακολούθηση, η καταγραφή τους στα βιβλία της επιχείρησης καθώς και η σωστή εφαρμογή των αποφάσεων της διοίκησης σε ότι σχετίζεται με τα στοιχεία αυτά.

Για να αποκτήσει η επιχείρηση ένα νέο πάγιο περιουσιακό στοιχείο πρωταρχικό μέλημα είναι να πραγματοποιηθούν μια σειρά από ενέργειες, οι οποίες είναι απαραίτητες για την αποφυγή δυσάρεστων καταστάσεων. Πιο συγκεκριμένα, χρειάζεται αρχικά να καταρτιστεί ένας προϋπολογισμός αγοράς, ο οποίος αφού εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση της εταιρίας δεσμεύει ένα ποσό από τα κέρδη της εταιρίας, το οποίο ποσό θα κατατεθεί σε ένα λογαριασμό αποθεματικού. Επίσης, η Γενική Συνέλευση ορίζει μια επιτροπή η οποία θα ασχοληθεί με την έρευνα αγοράς. Παράλληλα, συντάσσεται μία έκθεση στην οποία θα αναλύονται οι λόγοι για την

αγορά αυτού του παγίου, ο τρόπος με τον οποίο θα χρηματοδοτηθεί και η μέθοδος με την οποία θα αποκτηθεί και θα αξιοποιηθεί η αγορά του συγκεκριμένου παγίου στα μελλοντικά σχέδια της επιχείρησης. Η κατάθεση της πρότασης για την αγορά του παγίου γίνεται προς το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας από το οποίο και απαιτείται η έγκριση του. Στη συνέχεια, αφού αποφασιστεί ότι θα πραγματοποιηθεί η αγορά και επιλεγεί το κατάλληλο πάγιο, υπογράφονται οι συμβάσεις και αποστέλλονται στη νομική υπηρεσία ώστε να γίνει έλεγχος πριν προωθηθούν στο λογιστήριο, στο οποίο αποσταλούν και τα παραστατικά της αγοράς.

Όσο αναφορά τα πάγια περιουσιακά στοιχεία, η ομάδα του εσωτερικού ελέγχου, οφείλει να πραγματοποιεί περιοδικές απογραφές και τα αποτελέσματα αυτών απαιτείται να συμπίπτουν με τα γραφόμενα της επιχείρησης στα λογιστικά της βιβλία. Σε περίπτωση που υπάρχουν πάγια περιουσιακά στοιχεία τα οποία υπάρχουν στα βιβλία αλλά κατά τη διάρκεια της απογραφής ο ελεγκτής δεν τα αντιληφθεί τότε πρέπει η επιχείρηση να παρουσιάσει το πιστοποιητικό καταστροφής που υπάρχει για το συγκεκριμένο πάγιο περιουσιακό στοιχείο. Καλό θα ήταν να αναφερθεί στο σημείο αυτό ότι ορθότερο είναι ο εσωτερικός ελεγκτής να εκτελέσει την περιοδική απογραφή χωρίς να γνωρίζει από πριν τα στοιχεία. Αφού την ολοκληρώσει τότε μόνο μπορεί να λάβει τα λογιστικά στοιχεία για να διαπιστώσει αν αυτά συμφωνούν με τα ευρήματα της απογραφής του. Αυτό του εξασφαλίζει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αντικειμενικότητα. Επιπρόσθετα, ο εσωτερικός ελεγκτής έχει ευθύνη να επιθεωρεί τα πάγια περιουσιακά στοιχεία και να αξιολογεί σε πόσο ευμενή κατάσταση βρίσκονται αυτά, καθώς και για το αν χρειάζονται συντήρηση. Ο εσωτερικός ελεγκτής, ακόμα, διενεργεί δειγματοληπτικούς ελέγχους που αφορούν την ορθή εφαρμογή όλων των προβλεπόμενων οδηγιών από την διοίκηση σχετικά με την προμήθεια, την πιθανή πώληση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων καθώς και το πρόγραμμα επενδύσεων.

Τέλος, σε ότι αφορά τα άυλα περιουσιακά στοιχεία ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να εξασφαλίσει την μεγαλύτερη απόδοση των επενδυμένων κεφαλαίων για την απόκτηση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων καθώς και τη σωστή λογιστική τους παρακολούθηση.³³

---

³³ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

6.2 Εσωτερικός έλεγχος αποθεμάτων

Σε αυτή την υποενότητα του κεφαλαίου δίνεται η δυνατότητα στον αναγνώστη να διαβάσει τις ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθούνται από τον εσωτερικό ελεγκτή, κατά τον έλεγχο των αποθεμάτων. Οι βασικοί σκοποί του ελέγχου των αποθεμάτων είναι η σωστή εφαρμογή των κατευθύνσεων που έχει δώσει η διοίκηση για την ορθή τους διαχείριση, να επιτευχθεί όσο το δυνατόν μεγαλύτερη απόδοση των επενδυμένων κεφαλαίων, η σωστή λογιστική παρακολούθηση και αποτίμηση του καθώς και προφυλάξεις που έχουν ληφθεί απέναντι σε διάφορους κινδύνους που δεν μπορούν να προβλεφθούν και προέρχονται από εξωγενείς παράγοντες.

Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να πραγματοποιεί κάποιους ελέγχους οι οποίοι εμπεριέχουν την επιβεβαίωση ότι υπάρχουν τα αποθέματα καθώς και τον ακριβή προσδιορισμό του κόστους πωληθέντων. Οι έλεγχοι αυτοί ονομάζονται έλεγχοι τεκμηρίωσης. Ο ελεγκτής για να έχει ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με το αν υπάρχουν όντως τα αποθέματα είναι καλό να πραγματοποιεί φυσική απογραφή. Αμέσως μετά οφείλει να προσδιορίσει την αξία κτήσης των αποθεμάτων διότι είναι πολύ σημαντική για την αποτίμηση τους στο τέλος της περιόδου. Η αποτίμηση με τη σειρά της, προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό το κόστος πωληθέντων της επιχείρησης το οποίο επηρεάζει τα αποτελέσματα χρήσης.

Σε ότι έχει να κάνει με την απογραφή των αποθεμάτων, όπως έχει ήδη αναφερθεί καλό θα ήταν να είναι φυσική απογραφή από τον ίδιο τον εσωτερικό ελεγκτή και την ομάδα του. Ο αποθηκάριος ή άτομα που δουλεύουν στην αποθήκη δεν μπορούν να κάνουν οι ίδιοι από μόνοι τους την απογραφή. Παρόλα αυτά αν το θέλουν και οι ίδιοι και το ζητήσει ο ελεγκτής μπορούν να παραβρίσκονται εκεί την ώρα της απογραφής και να βοηθούν σε ότι τους ζητηθεί. Επίσης στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι πρέπει να μετρηθούν όλα τα αποθέματα που υπάρχουν σε όλους τους αποθηκευτικούς χώρους. Εξαιρέση αποτελούν τα αποθέματα που βρίσκονται σε αποθηκευτικούς χώρους που βρίσκονται στο ίδιο ή σε συνεχόμενο συγκρότημα κτηρίων, τα οποία μπορεί να καταχωρούνται ενιαία. Η απογραφή αποτελεί σημαντικό εργαλείο σχετικά με τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων χρήσης καθώς επηρεάζεται το κόστος πωληθέντων και το μικτό αποτέλεσμα της

επιχείρησης. Επίσης η απογραφή επηρεάζει και τον ισολογισμό μέσω του κυκλοφορούν ενεργητικού και των αριθμοδεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι απαιτείται να υπάρχει μια οργάνωση για το πώς θα γίνει η απογραφή και να χρησιμοποιηθούν τα κατάλληλα φύλλα τα οποία θα καταγράφουν και θα μετρούν τις ποσότητες των αποθεμάτων. Παράλληλα είναι απαραίτητο να αναφερθούν οι τοποθετήσεις όλων των αποθεμάτων, οι χώροι φύλαξης που υπάρχουν προϊόντα αλλά ανήκουν σε τρίτους και η τυχόν ύπαρξη προϊόντων που είναι ελαττωματικά ή ακατάλληλα. Στο τέλος της απογραφής και μόνο όταν ο εσωτερικός ελεγκτής έχει τα αποτελέσματα όλων των αποθηκευτικών χώρων στα χέρια του, μπορεί τότε να πάρει στα χέρια του τα βιβλία και να επιβεβαιώσει ότι υπάρχει συμφωνία στα νούμερα μεταξύ των βιβλίων και της φυσικής απογραφής που πραγματοποίησε ο ίδιος και η ελεγκτική του ομάδα. Σε περίπτωση που παρατηρηθούν διαφορές τότε πρέπει να βρεθούν οι λόγοι που υπάρχουν αυτές οι διαφορές.

Τέλος για να είναι σωστό και αποτελεσματικό το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου οι λογιστικές διαδικασίες που θα πραγματοποιηθούν καλό θα ήταν να πραγματοποιούνται από διαφορετικά άτομα μέσα στην επιχείρηση. Ακόμα είναι άξιο αναφοράς ότι ο λογαριασμός των αποθεμάτων επηρεάζει το ημερολόγιο των αγορών που ενημερώνονται οι λογαριασμοί των προμηθευτών, ο φόρος προστιθέμενης αξίας των αγορών καθώς και η αποθήκη για την εισαγωγή εμπορευμάτων.³⁴

6.3 Εσωτερικός έλεγχος χρεογράφων και απαιτήσεων

Είναι απαραίτητο στο υποκεφάλαιο αυτό ο αναγνώστης να αντιληφθεί πλήρως τις διαδικασίες που χρησιμοποιεί κατά τον έλεγχο των χρεογράφων και των απαιτήσεων της επιχείρησης ο εσωτερικός ελεγκτής.

«Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου των χρεογράφων είναι:

- Η ορθή καταχώρηση, παρακολούθηση και παρουσίαση των χρεογράφων στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας,

---

³⁴ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

- Η εξακρίβωση της συνεπούς εφαρμογής των αποφάσεων της διοίκησης της ελεγχόμενης επιχείρησης, αναφορικά με τα χρεόγραφα,
- Η ασφαλής φύλαξη και προστασία των χρεογράφων από διάφορους κινδύνους
- Η επίτευξη υψηλής απόδοσης των επενδυμένων κεφαλαίων που αφορούν τα χρεόγραφα
- Η είσπραξη των εσόδων που απορρέουν από την κατοχή τους
- Ο έλεγχος για τυχόν μη άσκησης των δικαιωμάτων και ωφελειών τους,
- Ο έλεγχος μη αποδοτικής και αποτελεσματικής διαχείρισης τους
- Ο έλεγχος μη εκμετάλλευσης των φορολογικών πλεονεκτημάτων κτλ.»³⁵

Παράλληλα είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος χωρίζεται σε δύο κατηγορίες σε ότι έχει να κάνει με τις επενδύσεις στα χρεόγραφα. Η πρώτη κατηγορία αφορά τις εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου ενώ η δεύτερη τις κοινές εταιρίες. Σε ότι έχει να κάνει με την πρώτη κατηγορία ο σκοπός είναι η αύξηση του κέρδους μέσω της αγοραπωλησίας των χρεογράφων. Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι επιφορτισμένος με το να επιβεβαιώσει ότι λειτουργούν σωστά τα άτομα που είναι επιφορτισμένα να επενδύουν στο χρηματιστήριο και υπάρχει ένας ξεκάθαρος διαχωρισμός αρμοδιοτήτων, σχετικά με το προσωπικό που ασχολείται με την αγοραπωλησία των χρεογράφων και το προσωπικό που ασχολείται με τη λογιστική παρακολούθηση. Στις κοινές εταιρίες οι επενδύσεις σε χρεόγραφα γίνονται με τα ήδη υπάρχοντα κέρδη που υπάρχουν από προηγούμενες επενδύσεις. Τις αποφάσεις για αυτές τις ενέργειες τις λαμβάνει το Διοικητικό συμβούλιο ή η Γενική συνέλευση της εταιρείας. Ο εσωτερικός ελεγκτής ελέγχει ότι τηρήθηκαν όλα αυτά που συμφωνήθηκαν και υπάρχει σωστή απεικόνιση στα βιβλία της επιχείρησης της αγοράς ή της πώλησης των χρεογράφων αλλά και του μερίσματος που μπορεί να υπάρχει.

Επιπρόσθετα, σε ότι έχει να κάνει με τις απαιτήσεις, ο σκοπός του ελέγχου είναι η σωστή τους διαχείριση και η διασφάλιση τους. Η διασφάλιση τους μπορεί να προέρθει από τον έλεγχο του ελεγκτή για την πιστοληπτική ικανότητα των πελατών. Παράλληλα είναι απαραίτητο να τηρούνται και οι αποφάσεις της διοίκησης σχετικά με τις απαιτήσεις αλλά και η σωστή λογιστική του παρακολούθηση. Ο εσωτερικός

---

³⁵ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

έλεγχος είναι υποχρεωμένος να επιβεβαιώσει ότι καμία συναλλαγή δεν πραγματοποιείται καθ' όλη τη διάρκειά της από ένα μόλις άτομο. Αυτό θα μπορούσε να εξασφαλιστεί με το να γίνονται τακτικά έλεγχοι, από διαφορετικό άτομο κάθε φορά, της λογιστικής παρακολούθησης των απαιτήσεων ή να ελέγχονται τα υπόλοιπα των πελατών από διαφορετικά άτομα σε σχέση με αυτά που πήραν τα λεφτά από τους πελάτες.

6.4 Εσωτερικός έλεγχος χρηματικών διαθεσίμων

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται οι ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθούνται από τον εσωτερικό ελεγκτή, για τον έλεγχο των χρηματικών διαθεσίμων. Είναι απαραίτητο να ξεκαθαριστεί ότι χρηματικά διαθέσιμα δεν είναι μόνο το ταμείο αλλά είναι και οι καταθέσεις όψεως. Γενικότερα χρηματικά διαθέσιμα μπορεί να θεωρηθεί οτιδήποτε είναι άμεσα ρευστοποιήσιμο χωρίς να χάσει μέρος από την αξία του. Ουσιαστικά ο εσωτερικός ελεγκτής είναι επιφορτισμένος με το να μειώνονται όσο το δυνατόν περισσότερο τα λάθη και να εξασφαλίζεται η ακρίβεια και αξιοπιστία των λογιστικών βιβλίων. Ακόμα για τον έλεγχο των χρηματικών διαθεσίμων, ακολουθούνται μια σειρά από ελεγκτικές διαδικασίες οι οποίες αφορούν κυρίως τον έλεγχο για το αν τα πραγματικά στοιχεία που έχει ο ελεγκτής στα χέρια του είναι ίδια με αυτά που υπάρχουν στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης. Θα ήταν βέβαια περισσότερο αποτελεσματικό αν οι έλεγχοι που θα γινόντουσαν ήταν αιφνιδιαστικοί γιατί έτσι θα φαινόταν άμεσα η ύπαρξη διαφορών και θα ελαχιστοποιούταν η δυνατότητα για την πραγματοποίηση δόλιων ενεργειών, λόγω του φόβου που θα υπήρχε.

Οι ελεγκτικές διαδικασίες που αναφέρθηκαν προηγουμένως διακρίνονται σε τρεις υποκατηγορίες. Αρχικά η πρώτη υποκατηγορία αφορά τις ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να πραγματοποιηθούν για να εξασφαλιστεί η σωστή καταχώρηση, παρακολούθηση και παρουσίαση των χρηματικών διαθεσίμων στα λογιστικά βιβλία. Τη διαδικασία της ταυτοποίησης των λογιστικών στοιχείων με τα στοιχεία που υπάρχουν στις καταθέσεις όψεως και στο ταμείο τις αναλαμβάνει την αναλαμβάνει ένας υπάλληλος της εταιρείας, ο οποίος δεν πρέπει να είναι ο ταμίας

διότι με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται ότι θα υπάρχει μεγαλύτερη αντικειμενικότητα και ακεραιότητα. Αν μετά από τον έλεγχο που θα γίνει προκύψουν διαφορές, το διοικητικό συμβούλιο είναι αυτό το οποίο θα πρέπει να εξετάσει τους λόγους.

Η δεύτερη υποκατηγορία αφορά τις ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να γίνουν για να επιβεβαιωθεί η συνεπής εφαρμογή των αποφάσεων της διοίκησης της ελεγχόμενης εταιρείας. Ουσιαστικά η διοίκηση είναι υποχρεωμένη να διαχωρίσει σαφώς τις αρμοδιότητες του προσωπικού και να προσλάβει ένα άτομο ως ταμία, όπου αποκλειστική του ευθύνη θα είναι να προσμετρά τις χρηματικές αξίες και να μην ασχολείται με τις λογιστικές καταχωρίσεις. Επίσης η διοίκηση είναι επιφορτισμένη για την επαλήθευση και έγκριση των παραστατικών του ταμείου. Ακόμα και η επιβεβαίωση μεταξύ των τραπεζικών καταθέσεων και των λογιστικών υπολοίπων πρέπει να γίνεται από άτομο το οποίο είναι ανεξάρτητο, δηλαδή δεν είναι αυτό που κάνει τις δοσοληψίες στις τράπεζες για λογαριασμό της επιχείρησης.

Τέλος η τελευταία υποκατηγορία από τις ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να πραγματοποιηθούν είναι η προστασία της επιχείρησης από διάφορους κινδύνους. Τα χρηματικά διαθέσιμα αποτελούν πολύ σημαντικό πυλώνα για την επιχείρηση διότι επηρεάζουν άμεσα τη ρευστότητα της και τις εισροές- εκροές της. Για το λόγο αυτό ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να εξασφαλίσει ότι υπάρχουν χώροι φύλαξης όπως για παράδειγμα χρηματοκιβώτια, για να μειωθεί όσο το δυνατόν περισσότερο ο κίνδυνος για κλοπή.³⁶

6.5 Εσωτερικός έλεγχος καθαρής θέσης

Στην υποενότητα αυτή του κεφαλαίου θα γίνει μια επεξήγηση των ελεγκτικών διαδικασιών που πρέπει να ακολουθήσει ο εσωτερικός ελεγκτής για τον έλεγχο της καθαρής θέσης. Θα ήταν καλό να δοθεί ένας καλός ορισμός για την καθαρή θέση. Ουσιαστικά η καθαρή θέση είναι τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης δηλαδή «είναι το

---

³⁶ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

απομένον δικαίωμα επί των στοιχείων ενεργητικού της επιχείρησης μετά την αφαίρεση όλων των υποχρεώσεων της.»³⁷

Ο εσωτερικός έλεγχος της καθαρής θέσης σε μια επιχείρηση είναι μια περίπλοκη διαδικασία, όπου αξιολογείται από τον εξωτερικό ελεγκτή γιατί μέσω αυτού καθορίζεται και ο χρόνος και ο έλεγχος που θα κάνει ο εξωτερικός ελεγκτής. Αν το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου είναι επαρκές τότε ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να συμπεριλάβει τα ευρήματά του και στην δική του έκθεση ελέγχου σε ότι έχει να κάνει με την αξιολόγηση του εσωτερικού ελεγκτή. Επίσης ο εσωτερικός έλεγχος των λογαριασμών της καθαρής θέσης είναι πάρα πολύ σημαντικός, για να αποφεύγονται λάθη και να υπάρχει αξιοπιστία στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης.

Ορισμένες ανώνυμες εταιρίες που βρίσκονται στο χρηματιστήριο είναι υποχρεωμένες να ακολουθούν κάποιες συγκεκριμένες νομικές διατάξεις οι οποίες εξασφαλίζουν στους μετόχους ότι υπάρχει διαφάνεια στις πληροφορίες που δίνονται καθώς και στις αποφάσεις που λαμβάνονται. Οι αμοιβές των μετόχων και γενικότερα όλο το σύστημα των αμοιβών που ακολουθεί η εταιρεία ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο.

Γίνεται λοιπόν απολύτως αντιληπτή η σημασία του εσωτερικού ελέγχου των λογαριασμών της καθαρής θέσης. Αρχικά ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να επιβεβαιώσει ότι οι υπάρχουσες συναλλαγές έχουν εγκριθεί από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας. Ουσιαστικά αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να γίνονται έλεγχοι των εγγραφών στο λογαριασμό του μετοχικού κεφαλαίου και αυτές οι εγγραφές να επιβεβαιώνονται από εγκρίσεις που υπάρχουν στα πρακτικά του διοικητικού συμβουλίου. Παράλληλα πρέπει να γίνει σαφής καθορισμός των ευθυνών και των καθηκόντων σε ότι έχει να κάνει με το λογιστικό χειρισμό των συναλλαγών, δηλαδή πρέπει να είναι ανεξάρτητα άτομα που θα πρέπει να πραγματοποιούν αυτές τις συναλλαγές. Τέλος πρέπει να ελεγχθεί η τήρηση των προβλεπόμενων λογιστικών βιβλίων και καταστάσεων όπως και το βιβλίο των μετόχων με βάση τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα ή τα διεθνή λογιστικά πρότυπα. Στο βιβλίο των μετόχων αναφέρεται ο αύξων αριθμός του τίτλου καθώς και το πόσες μετοχές έχουν αυτοί. Το βιβλίο αυτό φυλάγεται από ένα συγκεκριμένο μέλος της διοίκησης το οποίο έχει

---

³⁷ Σακέλλης Ι. Εμμανουήλ (2005), « Σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων που προβλέπουν τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με βάση το ελληνικό γενικό λογιστικό σχέδιο», Εκδόσεις Ε. Σακέλλη

οριστεί από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας. Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να ελέγχει το βιβλίο αυτό αρκετά συχνά. Σε ότι έχει να κάνει με την πληρωμή του μερίσματος, ο εσωτερικός ελεγκτής, οφείλει να δώσει επικυρωμένο έγγραφο στην τράπεζα που να λέει το τι δικαιούται να πάρει ο κάθε μέτοχος. Συμπερασματικά ο εσωτερικός έλεγχος οφείλει να εξασφαλίζει ότι δε θα υπάρξει καμία απάτη σε βάρος της καθαρής θέσης. Οι μετοχές της ελεγχόμενης επιχείρησης φυλάσσονται είτε σε θυρίδα είτε σε κάποιο χρηματοκιβώτιο της επιχείρησης. Τέλος πρέπει να αναφερθεί ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό τα άτομα που θα είναι υπεύθυνα για τη φύλαξη δεν έχουν καμία σχέση με τα άτομα που αποφασίζουν για τις μετοχές.³⁸

6.6 Εσωτερικός έλεγχος μακροχρόνιων και βραχυχρόνιων υποχρεώσεων

Ο στόχος αυτού του υποκεφαλαίου είναι να γίνουν αντιληπτές οι ελεγκτικές διαδικασίες που ακολουθούνται από τον εσωτερικό ελεγκτή, κατά τον έλεγχο των μακροχρόνιων και βραχυχρόνιων υποχρεώσεων. Οι βραχυχρόνιες υποχρεώσεις είναι αυτές που προορίζονται να εξοφληθούν μέχρι το τέλος της τρέχουσας χρήσης, ενώ οι μακροχρόνιες είναι αυτές που προορίζονται για εξόφληση μετά το πέρας της επόμενης χρήσης. Ο εσωτερικός έλεγχος των υποχρεώσεων στοχεύει στην ορθή παρουσίαση, καταχώριση και παρακολούθηση των λογαριασμών στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης αλλά και στο αν εφαρμόζονται οι οδηγίες της διοίκησης. Για τον αποτελεσματικό έλεγχο των υποχρεώσεων της ελεγχόμενης επιχείρησης καλό είναι να πραγματοποιηθούν μια σειρά από ενέργειες οι οποίες θα εξασφαλίσουν, όσο το δυνατόν καλύτερο έλεγχο. Αυτές οι ενέργειες ουσιαστικά προσπαθούν να συγκρίνουν αν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των πραγματικών στοιχείων με τα λογιστικά. Αν υπάρχουν τότε πρέπει να εξεταστούν και να βρεθούν οι λόγοι που υπάρχουν αυτές οι αποκλίσεις.

---

³⁸ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

Ένα από τα πιο σημαντικά και τα πιο συνήθη προβλήματα που πρέπει να ελέγξουν οι εσωτερικοί ελεγκτές στον έλεγχο των υποχρεώσεων είναι η υπερεκτίμηση τους. Ορισμένες επιχειρήσεις υπερεκτιμούν τις υποχρεώσεις τους για να καλύψουν τυχόν προβλήματα στα ταμειακά διαθέσιμα και στο κυκλοφορούν ενεργητικό.

Οι πιστώσεις των υποχρεώσεων που μπορούν να κάνουν στο λογαριασμό των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων οι υπάλληλοι πρέπει να φτάνουν μέχρι ένα συγκεκριμένο όριο. Επίσης πρέπει να γίνεται αναλυτικός έλεγχος στο λογαριασμό των πληρωτέων επιταγών αλλά και στους λογαριασμούς απόδοσης φόρων. Ο εσωτερικός έλεγχος σε ότι έχει να κάνει με τους φόρους, προσπαθεί να εξασφαλίσει ότι γίνεται η έγκυρη καταβολή τους καθώς και ότι δεν υπάρχει απάτη ως προς τα οφειλόμενα προς το δημόσιο. Τέλος είναι υποχρέωση του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου να μεριμνά και για την εξόφληση των πληρωτέων μερισμάτων προς στους μετόχους της ελεγχόμενης επιχείρησης.

Εν κατακλείδι το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου οφείλει να διασφαλίζει ότι δεν υπάρχουν αλλοιωμένα στοιχεία σε βάρος των λογαριασμών των υποχρεώσεων. Για να επιτευχθεί αυτό μπορεί να γίνει σαφής διαχωρισμός των καθηκόντων. Οι εργαζόμενοι που ασχολούνται με την καταγραφή των υποχρεώσεων δεν πρέπει να ασχολούνται και με την αποπληρωμή τους και τη λογιστική τους ενημέρωση.³⁹

6.7 Εσωτερικός έλεγχος εσόδων

Στην υποενότητα που ακολουθεί θα γίνει μια προσπάθεια για να αποσαφηνιστούν οι διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσει ο εσωτερικός ελεγκτής για τον έλεγχο των εσόδων της ελεγχόμενης επιχείρησης. Θα ήταν όμως καλό να δοθεί ένας ορισμός των εσόδων διότι αρκετοί τα συγχέουν με τα κέρδη. « Έσοδο είναι η μικτή ακαθάριστη εισροή οικονομικών οφελών στη διάρκεια της περιόδου,

---

³⁹ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

που προκύπτει από τις συνήθειες δραστηριότητες της επιχείρησης, όταν αυτές οι εισροές έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων, εκτός της αύξησης που προέρχεται από εισφορές των μετόχων ή εταίρων και γενικά των ιδιοκτητών της επιχείρησης. Διευκρινίζεται ότι το έσοδο περιλαμβάνει μόνο τις μικτές εισροές των οικονομικών οφελών που εισπράχθηκαν ή είναι εισπρακτέες από την επιχείρηση για δικό της λογαριασμό. Ποσά που εισπράχθηκαν για λογαριασμό τρίτων, όπως φόροι επί των πωλήσεων, φόροι αγαθών και υπηρεσιών και φόρος προστιθέμενης αξίας, δεν αποτελούν οικονομικά οφέλη που εισρέουν στην επιχείρηση και δεν επιφέρουν αύξηση των ιδίων κεφαλαίων.»⁴⁰ Επίσης στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι το διεθνές λογιστικό πρότυπο 18 είναι αυτό που ασχολείται με την αναγνώριση αλλά και το λογιστικό χειρισμό των εσόδων από τις επιμέρους διαδικασίες.⁴¹

Ο εσωτερικός έλεγχος των εσόδων στοχεύει σε τρεις πυλώνες. Αρχικά ο εσωτερικός ελεγκτής επιβεβαιώνει ότι όλες οι συναλλαγές των πωλήσεων έχουν όντως γίνει και αντιστοιχίζονται και στους σχετικούς λογαριασμούς και ταυτόχρονα ότι οι λογαριασμοί των εσόδων μας δείχνουν συναλλαγές οι οποίες είναι πραγματικές. Αμέσως μετά ο ελεγκτής επιβεβαιώνει ότι όλα τα λογιστικά στοιχεία που έχει στα χέρια του είναι γνήσια, ενώ τέλος οφείλει να ελέγξει ότι οι αποφάσεις της διοίκησης και του διοικητικού συμβουλίου εφαρμόζονται στο μέγιστο βαθμό. Σε ότι έχει να κάνει με τον έλεγχο των εσόδων, γίνεται αναλυτικός έλεγχος των ταμειακών διαθεσίμων, των πελατών, των επιστροφών κτλ, και σε αυτά ελέγχεται κυρίως για το αν υπάρχει σωστή αντιστοιχία μεταξύ των πραγματικών και των λογιστικών στοιχείων. Ακόμα από τη σωστή τους καταχώρηση στα λογιστικά βιβλία της εταιρείας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και η υποβολή των φόρων προς το δημόσιο. Επίσης ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να ελέγχει ότι οι αρμοδιότητες του προσωπικού είναι διακριτές και δεν υπάρχει αμφισβήτηση ως προς αυτό. Τέλος οφείλει να ελέγχει και όλη τη διαδικασία μιας πώλησης σε έναν πελάτη (παραστατικό, παράδοση κτλ).

---

⁴⁰ Σακέλλης Ι. Εμμανουήλ (2005), « Σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων που προβλέπουν τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με βάση το ελληνικό γενικό λογιστικό σχέδιο», Εκδόσεις Ε. Σακκέλλη

⁴¹ Νεγκάκης Ι. Χρήστος (2015), « Διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής αναφοράς, IFRS, Θεωρία και εφαρμογές», εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική

6.8 Εσωτερικός έλεγχος εξόδων

Σε μια επιχείρηση ο λογαριασμός των εξόδων αποτελεί πολύ σημαντική διαδικασία για την ευημερία της. Για το λόγο αυτό αντιλαμβανόμαστε ότι είναι μεγίστης σημασίας να γίνουν κατανοητές οι ελεγκτικές διαδικασίες που πραγματοποιούνται για τον εσωτερικό έλεγχο των εξόδων.

Στο σημείο αυτό θα δοθεί ένας ορισμός για τα έξοδα για να γίνει αντιληπτό το ποια είναι αυτά. « Έξοδα είναι οι μειώσεις στα οικονομικά οφέλη κατά τη διάρκεια της χρήσεως με τη μορφή εκροών ή μειώσεων των στοιχείων του ενεργητικού ή δημιουργίας υποχρεώσεων, που καταλήγουν σε μειώσεις των ιδίων κεφαλαίων, με εξαίρεση τις μειώσεις των ιδίων κεφαλαίων που προέρχονται από επιστροφές κεφαλαίων στους μετόχους.»⁴²

Ο εσωτερικός έλεγχος του λογαριασμού των εξόδων αποσκοπεί στο να περιορίζονται τα λάθη στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό αλλά και να υπάρχει αξιοπιστία και να μην υπάρχουν ανακρίβειες στα λογιστικά βιβλία των ελεγχόμενων επιχειρήσεων για τους λογαριασμούς αυτούς. Παράλληλα ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να επιβεβαιώνει ότι τα λογιστικά στοιχεία που έχει στα χέρια του είναι γνήσια, και ότι εκτελούνται όλες οι λειτουργίες σύμφωνα με τις αποφάσεις της διοίκησης. Για να πραγματοποιηθούν όμως οι στόχοι του εσωτερικού ελέγχου σε ότι έχει να κάνει με το λογαριασμό των εξόδων πρέπει να πραγματοποιηθούν κάποιες ελεγκτικές διαδικασίες οι οποίες θα αναφερθούν ενδεικτικά.

Αρχικά θα πρέπει να γίνεται ένας δειγματοληπτικός έλεγχος των παραστατικών για να ελεγχθεί η γνησιότητα τους. Επίσης είναι σημαντικό να υπάρχουν ξεκάθαροι ρόλοι και αρμοδιότητες στο προσωπικό της επιχείρησης. Επιπρόσθετα πρέπει να γίνονται και κάποιοι έλεγχοι για όλες τις δαπάνες που προκύπτουν στη χρήση για την επιχείρηση ενώ, θα πρέπει να ελεγχθούν και οι

---

⁴² Σακέλλης Ι. Εμμανουήλ (2005), « Σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων που προβλέπουν τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με βάση το ελληνικό γενικό λογιστικό σχέδιο», Εκδόσεις Ε. Σακέλλη

ενδεχόμενες αποκλίσεις που μπορεί να υπάρχουν σε σχέση με την προηγούμενη χρήση και τους λόγους που οδήγησαν σε αυτές τις αποκλίσεις.⁴³

6.9 Εσωτερικό έλεγχος των αμοιβών και εξόδων προσωπικού

Στο υποκεφάλαιο αυτό θα γίνει μια προσπάθεια για να αναλυθούν οι ελεγκτικές διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσει ο εσωτερικός ελεγκτής για τον έλεγχο των αμοιβών και των εξόδων του προσωπικού.

Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να κάνει μια έρευνα αρχικά και να ξεκαθαρίσουν τα καθήκοντα, οι αρμοδιότητες και τα δικαιώματα που έχει ο εργαζόμενος στην επιχείρηση. Αυτή την πρόσβαση σε αυτά τα στοιχεία μπορεί να του τη δώσει η διοίκηση, η οποία σύμφωνα με το οργανόγραμμα που έχει καθορίσει, θα δώσει τη δυνατότητα στον εσωτερικό ελεγκτή να αντιληφθεί πλήρως τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες που είναι επιφορτισμένοι οι εργαζόμενοι. Επίσης θα μπορέσει να διακρίνει της ιεραρχία που υπάρχει, τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούν μεταξύ τους οι εργαζόμενοι καθώς και με τη διοίκηση.

Παράλληλα ο εσωτερικός ελεγκτής είναι αρμόδιος για να εξασφαλίσει ότι τηρούνται όλες οι δεσμεύσεις της διοίκησης προς του εργαζομένους σχετικά με τη μισθοδοσία τους αλλά και ότι αυτοί τηρούν αυτά που έχουν συμφωνηθεί. Κάποιες από τις διαδικασίες αυτές είναι η πρόσληψη του προσωπικού, το συμφωνημένο ωράριο εργασίας να τηρείται και από τις δύο πλευρές, η σύνταξη των μισθοδοτικών καταστάσεων, η πληρωμή των συγκεκριμένων υποχρεώσεων και τέλος η λογιστική παρακολούθηση τους. Ακόμα στοχεύει στο να μειωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο τα λάθη και στο να υπάρχει μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των εργαζομένων και της διοίκησης. Τέλος ελέγχει και το ότι οι πληροφορίες που φτάνουν από τη διοίκηση στο τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού είναι σωστές και πλήρεις. Σε αυτό το σημείο είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι σωστός έλεγχος των παραπάνω έχει θετικές

---

⁴³ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

επιδράσεις και στον δημόσιο τομέα διότι καταβάλλονται οι ασφαλιστικές εισφορές στην ώρα τους.

Το τμήμα του προσωπικού και της μισθοδοσίας είναι καλό να χρησιμοποιεί την οργάνωση ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου, κάτι που μπορεί να τους οδηγήσει στη σωστή επιλογή των διαδικασιών που έχουν να κάνουν με την επιλογή των εργαζομένων, των μισθών και των επιμέρους διαδικασιών. Βέβαια είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι οι παραπάνω διαδικασίες πρέπει να πραγματοποιούνται από διαφορετικούς υπαλλήλους και να καθορίζονται πλήρως οι αρμοδιότητες τους για να επιτευχθεί όσο το δυνατόν η μεγαλύτερη αντικειμενικότητα τους.⁴⁴

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Συμπεράσματα – Περιορισμοί – Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Αναντίρρητα , καθίσταται βέβαιη, η θεμελιώδης σημασία και η αναγκαιότητα που εμφανίζει στη σύγχρονη εποχή η ύπαρξη ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου σε κάθε επιχείρηση, ανεξάρτητα από το μέγεθος της. Είναι αξιοσημείωτη, παράλληλα η αλληλεπίδραση που αναπτύσσεται μεταξύ του εσωτερικού και του εξωτερικού ελέγχου . Τα συμπεράσματα που προκύπτουν μέσα από την εν λόγω έρευνα είναι ποικίλλα. Αρχικά, λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης της τεχνολογίας και της πολυπλοκότητας της μορφής και της οργάνωσης των επιχειρήσεων, είναι απαραίτητη και μεγίστης σημασίας η διεξαγωγή και εφαρμογή εσωτερικού έλεγχου. Όπως αναλύθηκε και παραπάνω με τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατόν να εξασφαλιστεί στο μέγιστο βαθμό και πιο αποτελεσματικά η ορθότερη, και αποδοτικότερη λειτουργία της επιχείρησης. Για το λόγο αυτό, έγινε μια προσπάθεια θέσπισης νομοθετικού πλαισίου προκειμένου να προστατευτεί και να παραμείνει ακέραια η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων του ελέγχου αλλά και να εξασφαλίστηκε η αδιάβλητη ανεξαρτησία του ελεγκτή. Ακόμα, στην παραπάνω έρευνα σημειώθηκε πλήρης

---

⁴⁴ Νέγκακης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική

ανάλυση των χαρακτηριστικών που οφείλει να εμφανίζει στο πρόσωπο του ένας εσωτερικός ελεγκτής σύμφωνα με τον κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας. Ο εσωτερικός ελεγκτής, δηλαδή, πρέπει να είναι ανεξάρτητος και αντικειμενικός. Κατά τη! άσκηση των καθηκόντων οφείλει να ενεργεί με πλήρη ακεραιότητα εχεμύθεια και εμπιστευτικότητα, να παρουσιάζει επαγγελματική συμπεριφορά, επάρκεια και επιμέλεια ενώ παράλληλα να πληροί τα τεχνικά και επαγγελματικά κριτήρια που απαιτούνται για την άσκηση του λειτουργήματος του. Εφόσον οι παραπάνω προδιαγραφές πληρούνται τότε μπορεί να θεωρηθεί ότι ο εσωτερικός ελεγκτής είναι έτοιμος να αναλάβει την διενέργεια ενός ποιοτικού ελέγχου ο οποίος με τη σειρά του θα συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στην βιωσιμότητα και αποτελεσματικότητα της διοίκησης. Ουσιαστικά, ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει στη διοίκηση τη δυνατότητα να λαμβάνει ορθες αποφάσεις αλλά και τη δυνατότητα να προβλέψει τα μελλοντικά της κέρδη. Με αυτό τον τρόπο οδηγείται στην λήψη αποφάσεων που αφορούν τις μελλοντικές της επενδύσεις και παράλληλα αποκτά την ευχέρεια να προβλέψει και αποτρέψει την πρόκληση απάτης. Τέλος, προκύπτει ως συμπέρασμα ότι η ύπαρξη ενός ποιοτικού συστήματος ελέγχου αυξάνει με επιτυχία τις κερδοφόρες επενδύσεις τις οποίες θα επιλέξει η επιχείρηση. Κατόπιν σημειώθηκε μια επαρκής ανάλυση και περιγραφή του εσωτερικού έλεγχου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Όπως επιβεβαιώνεται και από πολλές προηγούμενες έρευνες και σημαντικούς ειδήμονες η σημασία του εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση είναι κομβικής σημασίας. Ωστόσο στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μια επένδυση, οποιονδήποτε τομέα και αν αφορά, ελλοχεύει πολλούς κινδύνους. Στην περίπτωση δηλαδή που η επένδυση δεν καταστεί αποδοτική ή κερδοφόρα η επιχείρηση θα βρεθεί αντιμέτωπη με ζημιές. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι μικροεπιχειρηματίες συχνά να φοβούνται να επενδύσουν στον εσωτερικό έλεγχο είτε γιατί δεν διαθέτουν τις γνώσεις είτε γιατί αδυνατούν να κατανοήσουν τη σημαντικότητα και την χρησιμότητα της ανεξαρτησίας. Εξαιτίας λοιπόν της απουσίας του εσωτερικού ελέγχου που παρατηρείται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθίσταται εμφανές ότι αυτές παρουσιάζουν σημαντική έλλειψη κερδών. Εν συνέχεια, επισημαίνεται η ζωτική σημασία που εμφανίζει η συνεργασία του εσωτερικού ελεγκτή με τον εξωτερικό. Ένα επαρκές και αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου παρέχει τη δυνατότητα στον εξωτερικό ελεγκτή να εξοικονομήσει χρόνο, διότι μέσω αυτού του συστήματος δύναται να αξιοποιήσει τα στοιχεία που έχουν ήδη καταγράψει από τον έλεγχο που έχει διεξαχθεί από τον εσωτερικό ελεγκτή. Στο τελευταίο μέρος της εργασίας πραγματώνεται μια ανάλυση

του εσωτερικού ελέγχου που πραγματοποιείται στους σημαντικότερους λογαριασμούς και τομείς της επιχείρησης. Αυτοί οι λογαριασμοί είναι ο εσωτερικός έλεγχος των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, των αποθεμάτων, των χρεογράφων και απαιτήσεων, των χρηματικών διαθεσίμων, της καθαρής θέσης, των μακροχρόνιων και βραχυχρόνιων υποχρεώσεων της, των εσόδων, των εξόδων και τέλος των αμοιβών και των εξόδων του προσωπικού. Για κάθε λογαριασμό από αυτούς πραγματοποιείται μια ανάλυση σχετικά με τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν και κατόπιν επεξηγούνται οι σκοποί του εσωτερικού ελέγχου για κάθε έναν από αυτούς τους λογαριασμούς ξεχωριστά οι οποίοι στηρίζονται σε δύο πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας είναι αυτός που αναφέρεται στη σωστή και πλήρη καταγραφή και απεικόνιση των συναλλαγών στα λογιστικά βιβλία της ελεγχόμενης εταιρίας ενώ ο δεύτερος αφορά τον συγχρονισμό των ενεργειών με τις αποφάσεις της διοίκησης. Εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που έχει πλήξει τη χώρα μας τα τελευταία χρόνια, οι επενδύσεις στην ανάπτυξη ενός ποιοτικού συστήματος ελέγχου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπως έγινε αναφορά και σε προηγούμενο σημείο, έχουν μειωθεί σε τεράστιο βαθμό. Μια πρόταση καταστολής του παραπάνω φαινομένου που θα μπορούσε να παρουσιαστεί για μελέτη και έρευνα είναι η παροχή κινήτρων από το κράτος στους μικροεπιχειρηματίες η οποία θα προωθεί την αναγκαιότητα να συμπεριλάβουν ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις τους. Ακόμα, χρήσιμο θα ήταν η διοργάνωση σεμιναρίων και διαλέξεων από ειδήμονες στο τομέα αυτό μέσα από τα οποία θα δίνεται η δυνατότητα στους επιχειρηματίες να ενημερώνονται επαρκώς για όλες τις διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου. Παράλληλα, θα έχουν την ευκαιρία να πληροφορηθούν για εμπειρικές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν από μικροεπιχειρηματίες ή να αποσπάσουν προσωπικές γνώμες και εμπειρίες από άλλους επιχειρηματίες οι οποίοι διαθέτουν στη δική τους επιχείρηση σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Με το τρόπο αυτό θα είναι ικανοί να καταλήγουν από μόνοι τους και να αναγνωρίζουν την κεφαλαιώδη σημασία που έχει ο εσωτερικός έλεγχος για την βιωσιμότητα και ευημερία της επιχείρησης τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Λουμιώτης, Β. – Τζίφας, Β. (2018) «Βασικές οδηγίες εφαρμογής Διεθνών Προτύπων Ελέγχου (ΔΠΕ)», Εκδόσεις Ινστιτούτο Εκ. ΣΟΕΛ, Αθήνα
- Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017), «Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Θεωρία και Εφαρμογές», Αειφόρος Λογιστική
- Ντζανάτος Δ. (2009), «Ο έλεγχος ως μηχανισμός αρνητικής εντροπίας», τόμος Α-Β, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα
- Σακέλλης Ι. Εμμανουήλ (2005), « Σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων που προβλέπουν τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με βάση το ελληνικό γενικό λογιστικό σχέδιο», Εκδόσεις Ε. Σακκελη
- Ταχυνάκης, Π. και Ζαφειράκου, Η. (2007). Ο εσωτερικός έλεγχος των ελληνικών επιχειρήσεων: Εμπειρική προσέγγιση, Σπουδαί, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 57(1) σελ. 58-79
- Τσακλαγκάνος Α. (2001), «Ελεγκτική», Εκδόσεις Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη

Ξένη

- Colbert J. and Alderman W. (1995), “A risk-driven approach to the internal audit”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 10, No 2, pp. 38-44
- Jaya Kumar Shanmugam, Mohd Hassan Che Haat and Azwadi Ali, (2012), “ An exploratory study of internal control and fraud prevention measures in SMEs’’, *International Journal of Business Research and Management (IJBRM)*, Volume 3: Issue 2
- Leung, P. , Cooper, B., Allegrini, M. D’Onza, G. , Poope, L., Melville R., and Sarens, G. (2006), “ The European literature review on internal auditing ”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21 No. 8, pp. 845-853

- Gareth Morgan (1980), "Internal Audit Role Conflict: A Pluralist view", *Managerial Finance*, vol. 5 Iss:2 pp.160-170
- Ojala, H. , Niskanen, M. , Collis, J. , and Pajunen, K. (2014), "Audit quality and decision - making in small companies", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 29 no 9, pp.800-817
- J.M.P Venter, R. du Bruyn (2002), "Reviewing the internal auditing function: Processes and Procedures.", *Meditari Accountancy Research* Vol.10 pp.227-241

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <http://www.dsnet.gr>
- <https://ec.europa.eu>
- <http://www.into-generation.eu>

